

ਅਨੁਲਗ - 4

ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ

SEBI ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਮੁਤਾਬਕ

1. ਗਾਹਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆੱਫ ਇੰਡੀਆ (SEBI) ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹੇਠ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਉਪ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹਨਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ/ਹੋਰ ਇਨਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਂਦੇ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।
2. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ, ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਉਪਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹੇਠ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜਾਰੀ SEBI ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਸ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੋਣਗੇ।
3. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਜਾਂ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਰਾਹੀਂ ਆਰਡਰ ਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗਾਹਕ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਰਾਹੀਂ ਆਰਡਰ ਤੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ ਐਸੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।
4. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਮੰਤਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।
5. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਸਮੇਤ, ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਦੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।
6. ਗਾਹਕ/ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗਾ।

ਗਾਹਕ ਜਾਣਕਾਰੀ

7. ਗਾਹਕ, ਸਹਾਇਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, 'ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਰਾ ਐਸਾ ਵੇਰਵਾ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਵੱਲੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
8. ਗਾਹਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਾਏਗਾ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧੂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ।

9. ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ 'ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਲੋਂ ਫਾਰਮ' ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਾਹਕ ਝੱਟ ਹੀ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਯਾਚਨਾ ਦਾ ਸਮੇਟਨਾ/ਦਿਵਾਲੀਆਪਣ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੱਕਦਮਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਸਮਰਥਾ 'ਤੇ ਦ੍ਰਵੀ ਹਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ/ਅਪਡੇਟ ਕਰੇਗਾ।
10. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਗਾਹਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵੇਰਵਾ ਜਾਂ ਗਾਹਕ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ/ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਇ ਇਸ ਦੇ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਨਿਯਮਕਾਂ ਲੋੜਾਂ ਹੇਠ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ/ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰੇ।

ਮਾਰਜਿਨ

11. ਗਾਹਕ ਲਾਗੂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਾਰਜਿਨ, ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਮਾਰਜਿਨ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਮਾਰਜਿਨ ਜਾਂ ਐਸੇ ਹੋਰ ਮਾਰਜਿਨ ਭਰੇਗਾ ਜੋ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ SEBI ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਮ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਾਹਕ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੱਕਲੇ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰਜਿਨ ਇੱਕਠਾ ਕਰੇ (ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਐਕਸਚੇਂਜ, ਕਲੀਏਰਿੰਗ ਹਾਊਜ਼/ਕਲੀਏਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਜਾਂ SEBI ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ), ਅਤੇ ਇਹ ਗਾਹਕ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਐਸੇ ਮਾਰਜਿਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ।
12. ਗਾਹਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਜਿਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਰਜਿਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਗਾਹਕ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ 'ਤੇ, ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੇ ਜੋਰ ਜਾਂ ਲੋੜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਐਸੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਭਰਨ (ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ) ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ (ਨਿਪਟਾਰਾ)

13. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰਿਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਖਰੀਦਾਰੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਗਾਹਕ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਫੇਰ ਐਸੇ ਰੂਪ ਜਾਂ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਹਕ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਵੇ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰੇ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਸ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਪੁਰਦ ਯੁਨਿਕ ਕਲਾਇੰਟ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏ।
14. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਪਾਰ/ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਾਇਕਲ, ਡਲਿਵਰੀ/ਭੁਗਤਾਨ ਸ਼ਡਿਯੂਲ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਦੀ ਵੀ ਇਹ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਸ਼ਡਿਯੂਲ/ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਮਲ ਕਰੇ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
15. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਰਕਮ/ਸਕਿਓਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਾਹਕ ਦੇ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਵੱਖ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਾਹਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਮਕਸਦਾਂ ਦੇ ਜੋ SEBI ਦੇ ਨਿਯਮ,

ਵਿਧਾਨ, ਸਰਕੁਲਰ, ਨੋਟਿਸ, ਸੇਧਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਵਿਧਾਨ, ਉਪ-ਨਿਯਮ, ਸਰਕੁਲਰ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਜਿੱਥੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਤੇ ਤੇ ਵਪਾਰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸੇ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਵਪਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਜੋ ਗਾਹਕ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਰੱਦ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ, ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਗਾਹਕ/ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕੈਨਟ੍ਰੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।
17. ਐਕਸਚੇਂਜ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਸਚੇਂਜ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਯਮ, ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਐਸੇ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਐਸੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਅਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਦੇਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰੋਕਰੇਜ

18. ਗਾਹਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਬ੍ਰੋਕਰੇਜ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਖਰਚ ਭਰੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਗਾਹਕ ਦੇ ਖਾਤੇ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੈ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੇ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬ੍ਰੋਕਰੇਜ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ/ਜਾਂ SEBI ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੋਣ।

ਲਿਕੁਇਡੇਸ਼ਨ (ਦਿਵਾਲਾ) ਅਤੇ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ

19. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ (ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਸਾਲਸੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਤ) ਗਾਹਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਜਿਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਕਮ, ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਣ, ਆਦਿ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਾਹਕ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਲਿਕੁਇਡੇਟ/ਬੰਦ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਐਸੇ ਲਿਕੁਇਡੇਟ/ਬੰਦ ਕਰਨ ਵੱਜੋਂ ਆਈ ਰਕਮ ਨੂੰ, ਜੇ ਹੋਵੇ, ਗਾਹਕ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ/ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਐਡਜਸਟ ਕਰੇ। ਐਸੇ ਲਿਕੁਇਡੇਟ/ਬੰਦ ਕਰਨ ਵੱਜੋਂ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਹਾਨੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖਰਚ ਗਾਹਕ ਤੋਂ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਰਨੇ ਹਨ।
20. ਗਾਹਕ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਦਿਵਾਲੀਆਪਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜੇ ਗਾਹਕ ਨੇ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਹ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਨੂੰ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਭਰਨ ਜਾਂ ਡਲਿਵਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਾਹਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਜੇ ਕੁੱਝ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਗਾਹਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ, ਵਾਰਸ, ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਸਪੁਰਦਦਾਰ। ਗਾਹਕ ਇਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇਗਾ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੰਡ/ਸਕਿਓਰਟੀ ਦਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੈਧ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ।
21. ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਭੁਗਤਾਨ/ਡਲਿਵਰੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਢੁਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਕਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗਾਹਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਸਤੀ/

ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ/ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਕਲੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ/ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ/ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ/ਪ੍ਰੋਮੋਟਰਾਂ/ਪਾਰਟਨਰ/ਪਾਰਟਨਰਾਂ/ਪਰਾਈਟਰ/ਪਰਾਈਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਢੁੱਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ/ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ

22. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਸਚੇਂਜ ਅਤੇ SEBI ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸੰਪਰਕ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।
23. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਾਹਕ ਦੇ ਰੋਸ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਸ ਦੀ ਖਰਾਬ ਡਲਿਵਰੀ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ, ਖਰਾਬ ਡਲਿਵਰੀ, ਆਦਿ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗਾ।
24. ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ, ਮਾਰਜਿਨ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਕ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਸਾਲਸੀ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਐਕਸਚੇਂਜ/ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਉਪ-ਨਿਯਮ, ਵਿਧਾਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕਰਨਗੇ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹੇਠ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕੂਲਰ/ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੋਣਗੇ।
25. ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਲਸੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਐਸੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਾਲਸੀ ਅਮਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।
26. ਗਾਹਕ/ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਹਕ/ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਹਦਾਇਤ ਗਾਹਕ/ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਲਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਪੱਤਰ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਗਾਹਕ/ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧ ਖਤਮ ਕਰਨਾ

27. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ ਉਕਾਈ, ਮੌਤ, ਅਸਤੀਫਾ ਜਾਂ ਕੱਢਣ ਕਾਰਣ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਖਤਮ ਜਾਏ ਜੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
28. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਸਬ- ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵਾਰਸ, ਅਮਲਦਾਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਜਾਂ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਪ੍ਰਤਿ ਲਾਗੂ/ਬੰਦਸ਼ਕਾਰੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।
29. ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ ਮੌਤ/ਦਿਵਾਲੀਆਪਣ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਹੋਣ ਜਾਂ/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ ਸਬ- ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਸਬ- ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ, ਐਸੇ ਖਾਤਮੇ ਬਾਰੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਗਾਹਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਸਬ- ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ 'ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ' ਦਸਤਾਵੇਜ਼/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਗੀਆਂ,

ਜੱਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗਾਹਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧ ਖਤਮ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ

30. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਾਹਕ ਦੇ ਡਿਵੀਡੈਂਡ, ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਬੇਨਸ ਸ਼ੇਅਰਸ, ਆਦਿ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸੁੱਚਿਆ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹ ਐਸਾ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹਾਨੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਕਿਓਰਟੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀਤੇ ਹੋਣ।
31. ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, SEBI ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਵਿਧਾਨ, ਉਪ-ਨਿਯਮ, ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੁਲਰ, ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਧੀ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਣਗੇ।
32. ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਆਪਣੇ ਸੰਘਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕੋਨਟੈਕਟ ਨੋਟਿਸ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ, ਵਪਾਰ ਨੰਬਰ, ਵਪਾਰ ਸਮਾਂ, ਵਪਾਰ ਮੁੱਲ, ਵਪਾਰ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟੈਕਟ, ਕਲਾਇੰਟ ਕੋਡ, ਬ੍ਰੋਕਰੇਜ, ਸਾਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਾਰੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਵੇਰਵੇ ਸਮੇਤ ਜੋ ਭਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਟ੍ਰੇਡਜ਼ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਇਕ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰਡ ਕਾਪੀ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਡਿਜਿਟਲ ਦਸਤਖਤ ਵਰਤ ਕੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਂਟੈਕਟ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇਗਾ।
33. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਫੰਡਸ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਢੁੱਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੋਂ ਪੇਆਉਟ ਦੀ ਰਸੀਦ ਮਿਲਣ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜੀ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਸ਼ਰਤ ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਐਸੇ ਨਿਯਮ ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਢੁੱਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
34. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਆਪਣੇ ਹਰ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਫੰਡਸ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ 'ਖਾਤੇ ਦਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟ' ਭੇਜੇਗਾ, ਓਨੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਢੁੱਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਗਾਹਕ ਨੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਢੁੱਕਵੇਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
35. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਰਜਿਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਭੇਜਣੀਆਂ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਰਜਿਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਕੋਲੈਟਰਲ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਵਰਤਿਆ ਕੋਲੈਟਰਲ ਅਤੇ ਕੋਲੈਟਰਲ ਅਵਸਥਾ (ਉਪਲਬਧ ਬਕਾਇਆ/ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਦੇਣਯੋਗ) ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਕਦ, ਫਿਕਸਡ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਰਸੀਦ (FDRs), ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਬ੍ਰੋਕ ਅੱਪ।

36. ਗਾਹਕ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰੇ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਰਥਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਇਹ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਜੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਗਾਹਕ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰੇ।

ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ (ECN)

37. ਜੇਕਰ ਗਾਹਕ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਈਮੇਲ-ਆਈਡੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਈਮੇਲ-ਆਈਡੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਗਾਹਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਫਿਜ਼ਿਕਲ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਗਾਹਕ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਪਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਈਮੇਲ-ਆਈਡੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਬੇਨਤੀ ਗਾਹਕ ਦੇ ਖਾਸ ਯੂਜਰ ਆਈਡੀ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਕ ਪਹੁੰਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
38. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਸਾਰੇ ECN ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਤੌਰ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਕੋਡ ਕੀਤੇ, ਦਖਲ-ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ IT ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਸ਼ੀਲ ਵੀ। ਜੇਕਰ, ECN ਕਿਸੇ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਈਮੇਲ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਫਾਇਲ ਵੀ ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਦਸਤਖਤ, ਕੋਡ ਅਤੇ ਦਖਲ-ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇ।
39. ਗਾਹਕ ਨੇ ਇਸਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਉਂਸ ਹੋਈ ਮੇਲ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾ-ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ ਗਾਹਕ ਦੀ ਈਮੇਲ ਆਈਡੀ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।
40. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ECN ਅਤੇ ਈਮੇਲ ਦੇ ਐਕਨੋਲੇਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ (ਸੋਫਟ ਕਾਪੀ) ਅਤੇ ਦਖਲ-ਰਹਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇਗਾ ਜੋ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ IT ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਸ਼ੀਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ SEBI/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ/ਵਿਧਾਨ/ਸਰਕੁਲਰ/ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਲਿਵਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਮਤਲਬ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ SEBI/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਹੇਠ ਦੱਸੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਲਾੱਗ ਰਿਪੋਰਟ ਉਹਨਾਂ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਨਾ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ/ਈ-ਮੇਲ ਨਾ ਮੰਜੂਰ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੁਮਕਿਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ SEBI/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਹੇਠ ਦੱਸੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਾਉਂਸ ਹੋਈਆਂ ਮੇਲਸ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ।
41. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਫਿਜ਼ਿਕਲ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਭੇਜਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਉਹਨਾਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ECN ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਡਿਲਿਵਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗਾਹਕ ਦੀ ਈਮੇਲ ID ਵੱਲੋਂ ਨਾ-ਮੰਜੂਰ (ਮੇਲ ਦਾ ਬਾਉਂਸ ਹੋਣਾ) ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ SEBI/ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਹੇਠ ਦੱਸੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਿਜ਼ਿਕਲ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਭੇਜੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਐਸੇ ਫਿਜ਼ਿਕਲ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੇਟ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇਗਾ।

42. ਗਾਹਕ ਨੂੰ ECN ਈਮੇਲ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨਿਯਤ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੇ, ਜੇ ਹੈ, ECN ਨੂੰ ਸੁੱਚਿਅਤ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੂਨਿਕ ਯੂਜ਼ਰ ਨੇਮ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਸਪੁਰਦ ਕਰੇਗਾ, ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਕੋਨਟੈਕਟ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੇਵ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਉਟ ਲੈ ਸਕੇ।

ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ

43. ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਕ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਜਾਂ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਹੇਠ ਹੋਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਾਹਕ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਹੇਠ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ SEBI ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ।
44. ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ, ਵਿਧਾਨ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ SEBI ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸ, ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ।
45. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਆਰਬੀਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਨਸੀਲਿਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਹੇਠ ਸਾਲਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ, ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਲਸੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਵੀ ਹੈ।
46. ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਭਾਵ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇੱਥੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉਹੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਦੇ ਨਿਯਮ/ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਸਰਕੁਲਰ/ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੁਰਦ ਹੋਏ ਸਨ।
47. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਧੂ ਸਵੈ- ਇੱਛਕ ਧਾਰਾਵਾਂ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਦੇ ਨਿਯਮ/ਵਿਧਾਨ/ਨੋਟਿਸ/ਸਰਕੁਲਰ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਐਸੀਆਂ ਸਵੈ- ਇੱਛਕ ਧਾਰਾਵਾਂ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
48. SEBI ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਸੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਅਧਾਰਤ ਵਪਾਰਕ ਸਹੂਲਤ
(‘ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ’ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਨਾਲ ਹੀ, ਇੱਥੇ ਦੱਸੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ।)

1. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਧਾਰਤ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ (IBT) ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ, ਡੇਟਾ ਕਾਰਡ ਸਮੇਤ ਲੈਪਟਾੱਪ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਉਪਕਰਨ ਜੋ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ (IP) ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ SEBI ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਧਾਰਤ ਵਪਾਰ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਪਾਰ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੇਗਾ।
2. ਗਾਹਕ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼/ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਦੇ ਲਈ ਗਾਹਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਧਾਰਤ ਵਪਾਰਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਰਾਹੀਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ IBT ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ IBT ਸੇਵਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰੇਗਾ, SEBI/ਐਕਸਚੇਂਜ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀ IBT ਵੈਬਸਾਇਟ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਹ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ।
3. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ/ਇੰਟਰਨੈੱਟ/ਸਮਾਰਟ ਆਰਡਰ ਰੂਟਿੰਗ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜੋਖਮ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ, ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਰੀਆਂ ਗਾਹਕ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਗਾਹਕ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈ ਜਾਵੇ।
4. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦਾ IBT ਸਿਸਟਮ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪਾਸਵਰਡ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਪਾਲਿਸੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।
5. ਗਾਹਕ ਯੂਜਰ ਨੇਮ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਦਾ ਯੂਜਰ ਨੇਮ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਾਸਵਰਡ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ IBT ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਸਾਰੇ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਇਕੱਲਾ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਐਸਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸੱਭ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਾਲ ਹੀ, ਗਾਹਕ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ ਰੂਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਪਾਰ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਪਾਰ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਅਤੇ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਕਿ ਗਾਹਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਦਾ ਪਾਸਵਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਜੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਡੀਲਰਾਂ ਸਮੇਤ।
6. ਗਾਹਕ ਝੱਟ ਹੀ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪਾਸਵਰਡ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ/ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ IBT ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੁਕਸ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਕਾਈ ਲੱਭਦਾ/ਸੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ/ਆਪਣੇ ਯੂਜਰ ਨੇਮ/ਪਾਸਵਰਡ ਰਾਹੀਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਐਸੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਿਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਵੇ, ਤਾਰੀਖ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਐਸੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਿਤ ਇਸਤੇਮਲ ਕੀਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਆਦਿ।
7. ਗਾਹਕ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਬਾਰੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਪਾਰ ਦੇ ਰੂਟਿੰਗ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਦੇ ਯੂਜਰਨੇਮ/ਪਾਸਵਰਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਗਾਹਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਣਦਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

8. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਗਾਹਕ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਆਰਡਰ/ਵਪਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਭੇਜੇਗਾ। ਗਾਹਕ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ/ਵਪਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੈਬ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਗਾਹਕ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਆਰਡਰ/ਵਪਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਗਾਹਕ ਦੇ ਉਪਕਰਨ ਉਪਰ ਭੇਜੇਗਾ।
9. ਗਾਹਕ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਹਾਰਡਵੇਅਰ, ਸੌਫਟਵੇਅਰ, ਸਿਸਟਮ, ਸੰਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ, ਪੈਰੀਫੇਰਲਸ, ਆਦਿ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਖਲਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਜਾਂ ਵਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦਾ IBT ਸਿਸਟਮ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਉਪਲਬਧ ਰਹੇਗਾ।
10. ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ: ਮੁਅੱਤਲੀ, ਰੁਕਾਵਟ, ਨਾ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਜਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ IBT ਸਿਸਟਮ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ/ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਣ ਲਈ ਗਾਹਕ/ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ/ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਖੇ ਲਿੰਕ/ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਵੱਜੋਂ ਉਸਦੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਾ-ਅਮਲ ਹੋਣਾ।

अनुलग्नक-4 अनुलग्नक

स्टॉक ब्रोकरों, सब-ब्रोकरों तथा ग्राहकों के अधिकार एवं दायित्व SEBI एवं स्टॉक एक्सचेंजों द्वारा निर्धारित

1. ग्राहक एक्सचेंजों/भारतीय प्रतिभूति एवं विनियम बोर्ड (SEBI) के नियमों, उप-नियमों और विनियमों एवं समय-समय पर जारी परिपत्रों/नोटिसों में दी गई परिभाषा के अनुसार एक्सचेंजों में/पर सौदा करने के लिए प्रस्तुत की गई उन प्रतिभूतियों/कांट्रैक्ट्स (अनुबंधों)/अन्य विलेखों (इंस्ट्रुमेंट्स) में निवेश/ट्रेड करेगा।
2. स्टॉक ब्रोकर, सब-ब्रोकर और ग्राहक समय समय पर प्रभावी हो सकने वाले एक्सचेंज द्वारा जारी सभी नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों तथा उनके अंतर्गत जारी किए गए परिपत्रों/नोटिसों तथा SEBI के नियमों एवं विनियमों एवं सरकारी प्राधिकारियों की अधिसूचनाओं का अनुपालन करने के लिए बाध्य होंगे।
3. ग्राहक प्रतिभूतियों में सौदा करने और/या डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स में सौदा करने के लिए स्टॉक ब्रोकर की क्षमता से संतुष्ट होगा और स्टॉक ब्रोकर के माध्यम से अपने आदेशों को निष्पादित करने की इच्छा रखता है, और ग्राहक समय-समय पर स्टॉक ब्रोकर के माध्यम से आदेशों को निष्पादित करने से पहले उसकी क्षमता से स्वयं को संतुष्ट करता रहेगा।
4. स्टॉक ब्रोकर लगातार ग्राहक की वास्तविकता एवं वित्तीय मजबूती एवं दी जाने वाली सेवाओं के अनुसार निवेश उद्देश्यों के बारे में स्वयं को संतुष्ट करेगा।
5. स्टॉक ब्रोकर ग्राहक को स्टॉक ब्रोकर की कार्य सीमा, देयता या क्षमता सहित किए जाने वाले व्यवसाय के लिए स्टॉक ब्रोकर की देयता की निर्धारित प्रकृति के बारे में जानकारी देने के लिए कदम उठाएगा।
6. सब-ब्रोकर ग्राहक के साथ सभी सौदों में स्टॉक ब्रोकर को आवश्यक सहायता एवं सहयोग प्रदान करेगा।

ग्राहक के बारे में जानकारी

7. ग्राहक वे सभी विवरण समय-समय पर स्टॉक एक्सचेंजों/SEBI द्वारा अनिवार्य समर्थक दस्तावेजों के साथ प्रस्तुत करेगा जो स्टॉक ब्रोकर के लिए "खाता खोलने के फॉर्म" में दिया जाना आवश्यक है।
8. ग्राहक, खाता खोलने के लिए आवश्यक दस्तावेजों में सभी अनिवार्य प्रावधानों के बारे में जानेगा। ग्राहक द्वारा स्वीकृत नियम एवं शर्तों के अनुसार स्टॉक ब्रोकर द्वारा निर्दिष्ट कोई भी अतिरिक्त उपबंध या दस्तावेज गैर-जरूरी होगा।
9. ग्राहक समाप्ति आवेदन/ऋणशोधन आवेदन या किसी भी अभियोग सहित - जिसका उसकी क्षमता पर कोई भी प्रभाव हो सकता है- खाता खोलने के समय या उसके बाद 'खाता खोलने के फॉर्म' में दी गई जानकारी में कोई भी परिवर्तन होने पर तुरंत ही स्टॉक ब्रोकर को लिखित में सूचित करेगा। ग्राहक आवधिक आधार पर स्टॉक ब्रोकर को वित्तीय जानकारी प्रदान करेगा/अद्यतित करेगा।
10. स्टॉक ब्रोकर एवं सब-ब्रोकर खाता खोलने के फॉर्म में दिए गए सभी विवरणों या ग्राहक से संबंधित अन्य सभी जानकारी को गुप्त रखेंगे और वे किसी विशेष कानूनी/विनियामक आवश्यकताओं के अंतर्गत आवश्यक होने के अलावा किसी व्यक्ति/प्राधिकारी के समक्ष इसका खुलासा नहीं करेंगे। बशर्ते हालांकि स्टॉक ब्रोकर ग्राहक की सहमति से उसकी जानकारी को किसी भी व्यक्ति या प्राधिकारी के समक्ष प्रस्तुत कर सकते हैं।

मार्जिन

11. ग्राहक लागू प्रारंभिक मार्जिन, काटी हुई मार्जिन, विशेष मार्जिन या ऐसे अन्य सभी मार्जिनों का भुगतान करेगा जिन्हें स्टॉक ब्रोकर या एक्सचेंज द्वारा आवश्यक माना जाता है या जैसा समय समय पर ग्राहक द्वारा ट्रेड किए जाने वाले सेगमेंटों पर लागू SEBI के दिशानिर्देशों के अनुसार आवश्यक माना जाता है। स्टॉक ब्रोकर को अपने एकमात्र और पूर्ण विवेक में अतिरिक्त मार्जिन एकत्र करने की अनुमति है (भले ही एक्सचेंज, समाशोधन गृह (क्लियरिंग हाउस)/समाशोधन निगम (क्लियरिंग कॉर्पोरेशन) या SEBI द्वारा आवश्यक न हो) और ग्राहक निर्धारित समय के भीतर ऐसे मार्जिनों का भुगतान करने के लिए बाध्य होगा।

12. ग्राहक समझता है कि ग्राहक द्वारा मार्जिन का भुगतान आवश्यक रूप से सभी बकायों की पूर्ति नहीं करता है। लगातार मार्जिनों का भुगतान करने के बावजूद भी ग्राहक, अपने ट्रेड के निपटान पर, अनुबंध के अनुसार निर्दिष्ट/आवश्यक उन सभी राशियों का भुगतान करने के लिए बाध्य (या प्राप्त करने का हकदार) है।

लेनदेन एवं निपटान

13. ग्राहक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कंट्रैक्ट की खरीद या बिक्री के लिए कोई भी आदेश लिखित में या उस अन्य रूप या तरीके से देगा जिस पर ग्राहक एवं स्टॉक ब्रोकर परस्पर सहमत हों। स्टॉक ब्रोकर केवल उस ग्राहक को आवंटित अद्वितीय ग्राहक कोड में आदेश देना और ट्रेडों को निष्पादित करना सुनिश्चित करेगा।
14. स्टॉक ब्रोकर ग्राहक को ट्रेडिंग/निपटान चक्र, डिलीवरी/भुगतान अनुसूची, उसमें समय-समय पर होने वाले परिवर्तनों के बारे में सूचित करेगा और उसे इसके बारे में अवगत कराता रहेगा, और उस प्रासंगिक स्टॉक एक्सचेंज की ऐसी अनुसूचियों/प्रक्रियाओं का पालना करना ग्राहक की जिम्मेदारी होगी जहां ट्रेड निष्पादित किया गया है।
15. स्टॉक ब्रोकर यह सुनिश्चित करेगा कि ग्राहक द्वारा जमा किए गए धन/प्रतिभूतियों को अलग खाते में रखा जाएगा जो उसके अपने खाते या किसी अन्य ग्राहक के खाते से अलग हो और इसे स्टॉक ब्रोकर द्वारा स्वयं के लिए या किसी अन्य ग्राहक के लिए या SEBI के नियमों, विनियमों, परिपत्रों, नोटिसों, दिशानिर्देशों और/या एक्सचेंज के नियमों, उप-नियमों, परिपत्रों एवं नोटिसों में उल्लिखित उद्देश्य के अलावा किसी अन्य उद्देश्य के लिए प्रयोग नहीं किया जाएगा।
16. जहां एक्सचेंज अपनी ओर से ट्रेड (ट्रेडों) को रद्द करता है तो ग्राहक की ओर से किए गए ट्रेड/ट्रेडों सहित ऐसे सभी ट्रेड स्वतः ही रद्द को जाएंगे, स्टॉक ब्रोकर ग्राहक(कों) के साथ संबंधित कांट्रैक्ट (कांट्रैक्ट्स) को रद्द करने का हकदार होगा।
17. एक्सचेंज पर निष्पादित किए गए लेनदेन नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों तथा उन एक्सचेंजों द्वारा जारी परिपत्रों/नोटिसों के विषयाधीन हैं जहां ट्रेड निष्पादित किया गया है और ऐसे ट्रेड के सभी पक्षों को उन एक्सचेंजों के उप-नियमों एवं विनियमों द्वारा निर्दिष्ट ऐसे न्यायालय के न्यायिक क्षेत्र में प्रस्तुत करना होगा जहां ट्रेड को एक्सचेंजों के नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों के प्रावधानों और उसके अंतर्गत जारी परिपत्रों/नोटिसों को प्रभावी बनाने के उद्देश्य से निष्पादित किया जाता है।

ब्रोकरेज (दलाली)

18. ग्राहक को स्टॉक ब्रोकर के लिए ब्रोकरेज एवं सांविधिक लेवी का भुगतान करना होगा जो समय समय पर प्रचलित होते हैं और जो ग्राहक के खाते, लेनदेनों एवं उन सेवाओं के लिए लागू होते हैं जिन्हें स्टॉक ब्रोकर ग्राहक को प्रदान करता है। स्टॉक ब्रोकर संबंधित स्टॉक एक्सचेंजों के नियमों, विनियमों एवं उप-नियमों और/या SEBI के नियमों एवं विनियमों के अनुसार मान्य अधिकतम ब्रोकरेज से अधिक ब्रोकरेज प्रभारित नहीं करेगा।

स्थिति का परिसमापन एवं बंद करना (पॉजिशन का लिक्विडेशन और क्लोज़-आउट)

19. स्टॉक ब्रोकर के अन्य अधिकारों पर प्रतिकूल प्रभाव डाले बिना (किसी भी मामले को मध्यस्थता के लिए भेजने के अधिकार सहित), ग्राहक समझता है कि स्टॉक ब्रोकर मार्जिन या अन्य राशियों, बकाया ऋण आदि का भुगतान न करने पर ग्राहक की स्थितियों में से एक या सभी का परिसमापन/बंद करने के लिए हकदार होगा और ग्राहक की देनदारियों/बाध्यताओं के एवज में, ऐसे परिसमापन/समाप्ति से प्राप्त आय को समायोजित करने का हकदार होगा। इस तरह के परिसमापन/समाप्ति के कारण होने वाली कोई एक और सभी हानियां एवं वित्तीय प्रभार ग्राहक द्वारा वहन किए जाएंगे।
20. ग्राहक की मृत्यु या दिवालिया होने की स्थिति में या ग्राहक द्वारा उन प्रतिभूतियों को प्राप्त करने या उनके लिए भुगतान करने या उन्हें सुपूर्द करने या स्थानांतरित करने में असमर्थ होने की घटना में जिसे उसने खरीदने या बेचने के लिए आदेश दिया है, स्टॉक ब्रोकर ग्राहक की संपत्ति के खिलाफ ग्राहक के लेनदेनों को बंद कर सकता है और हानियों का दावा कर सकता है, यदि कोई हो। ग्राहक या उसके नामिती, वारिस, उत्तराधिकारी एवं समनुदेशिती (असाइनी) उसके परिणामस्वरूप होने वाले किसी भी अधिशेष (लाभ) को प्राप्त करने के लिए हकदार होंगे। ग्राहक को ध्यान देना चाहिए कि एक नामिती के पक्ष में निधियों/प्रतिभूतियों का अंतरण कानूनी वारिस के खिलाफ स्टॉक ब्रोकर द्वारा मान्य तरीके से चुकाया जाएगा।
21. स्टॉक ब्रोकर एक ग्राहक द्वारा भुगतान/वितरण में चूक एवं संबंधित पहलुओं के बारे में जानकारी को संबंधित एक्सचेंज के संज्ञान में लाएगा। यदि दोषी ग्राहक एक निगमित इकाई/साझेदारी/स्वामित्व फर्म या कोई अन्य कृत्रिम कानूनी इकाई है तो

मामले के अनुसार निदेशक(कों)/प्रोमोटर(रों)/स्वामी के नाम(मों) के बारे में भी स्टॉक ब्रोकर द्वारा संबंधित एक्सचेंज(जों) को सूचित किया जाएगा।

विवाद निपटान

22. स्टॉक ब्रोकर संबंधित एक्सचेंजों एवं SEBI के प्रासंगिक संपर्क विवरण ग्राहक को प्रदान करेगा।
23. स्टॉक ब्रोकर अपने माध्यम से किए जाने वाले सभी लेनदेनों के संबंध में और शेयरों के खराब वितरण, खराब वितरण के परिशोधन आदि के लिए आपत्तियों को हटाने के संबंध में ग्राहक की शिकायतों का निवारण करने में सहयोग करेगा।
24. ग्राहक एवं स्टॉक ब्रोकर जमा, मार्जिन धनराशि आदि के संदर्भ में किसी भी दावे और या विवादों को उन एक्सचेंजों के समय समय पर प्रभावी हो सकने वाले नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों और उसके अंतर्गत जारी परिपत्रों/नोटिसों के अनुसार मध्यस्थता के लिए प्रस्तुत करेंगे जहां ट्रेड को निष्पादित किया गया है।
25. स्टॉक ब्रोकर अपने और ग्राहक के बीच होने वाले लेनदेनों से उत्पन्न होने वाली किसी भी मध्यस्थता की कार्यवाही का त्वरित निपटान सुनिश्चित करेगा और वह इस तरह की कार्यवाही में दिए जाने वाले मध्यस्थता अधिनिर्णयों को लागू करने के लिए उत्तरदायी होगा।
26. ग्राहक/स्टॉक ब्रोकर समझता है कि विवाद समाधान के लिए ग्राहक/स्टॉक-ब्रोकर के एक अधिकृत प्रतिनिधि द्वारा जारी निर्देश, यदि कोई हो, कथित प्रतिनिधि को कथित ग्राहक/स्टॉक ब्रोकर की ओर से सौदा करने के लिए अधिकृत करते हुए पत्र के अनुसार ग्राहक/स्टॉक ब्रोकर पर लागू होंगे।

संबंध की समाप्ति

27. स्टॉक ब्रोकर और ग्राहक के बीच यह संबंध समाप्त हो जाएगा; यदि स्टॉक ब्रोकर के डिफॉल्ट, मृत्यु, इस्तीफे या निष्कासन के कारण सदस्यता की समाप्ति सहित किसी भी कारण से स्टॉक ब्रोकर शेयर बाजार का सदस्य नहीं रहता है या प्रमाण पत्र बोर्ड द्वारा रद्द कर दिया जाता है।
28. स्टॉक ब्रोकर, सब-ब्रोकर एवं ग्राहक अन्य पक्षों को कम से कम एक महीने पूर्व लिखित सूचना देने के बाद, दूसरे पक्ष को कोई कारण बताए बिना उन दोनों के बीच संबंध समाप्त करने के हकदार होंगे। किसी भी तरह की समाप्ति के बावजूद, इस संबंध की समाप्ति से पूर्व किए गए लेनदेनों के फलस्वरूप उत्पन्न होने वाले या उनसे संबंधित सभी अधिकारों, देयताओं और दायित्वों/बाध्यताओं का निर्वाह किया जाना जारी रहेगा, जो मामले के अनुसार, संबंधित पक्षों और उनके संबंधित उत्तराधिकारियों, वारिसों, प्रशासकों, कानूनी प्रतिनिधियों या उत्तराधिकारियों पर लागू होगा।
29. सब ब्रोकर के निधन/दिवालिया होने, या बोर्ड के साथ उसका पंजीकरण रद्द होने या/स्टॉक एक्सचेंज द्वारा सब-ब्रोकर की मान्यता छिनने और/या स्टॉक ब्रोकर द्वारा सब-ब्रोकर के साथ अनुबंध की समाप्ति की घटना में, किसी भी कारण के लिए ग्राहक को ऐसी समाप्ति के बारे में सूचित करना होगा और ग्राहक को स्टॉक ब्रोकर का प्रत्यक्ष ग्राहक होना चाहिए और स्टॉक ब्रोकर, सब-ब्रोकर एवं ग्राहक को शासित करने वाले 'अधिकार एवं दायित्व' दस्तावेज(जों) में सभी उपबंध समान रूप से लागू होंगे, जब तक ग्राहक एक महीने से अधिक के लिए लिखित में एक नोटिस देकर उनके संबंध को समाप्त करने के अपने इरादे के बारे में स्टॉक ब्रोकर को सूचित नहीं करता है।

अतिरिक्त अधिकार एवं दायित्व

30. स्टॉक ब्रोकर अपने माध्यम से किए जाने वाले लेनदेनों के संबंध में लाभांशों, अधिकारों या बोनस शेयरों आदि के लिए ग्राहक के अधिकारों के संबंध में ग्राहक के लिए आवश्यक सुरक्षा सुनिश्चित करेगा और कुछ भी ऐसा नहीं करेगा जिससे उसके साथ ग्राहक के हितों को नुकसान पहुंचने की संभावना है और जिसके लिए उन्होंने प्रतिभूतियों में लेनदेन किया हो सकता है।
31. स्टॉक ब्रोकर और ग्राहक समय समय पर SEBI एवं उन प्रासंगिक एक्सचेंजों द्वारा जारी नियमों, विनियमों, उप-नियमों, परिपत्रों, नोटिसों एवं दिशानिर्देशों के अनुसार अपने खतों का मिलान करेंगे और निपटान करेंगे जहां ट्रेड निष्पादित किया गया है।

32. स्टॉक ब्रोकर अपने घटकों के लिए आदेश संख्या, ट्रेड संख्या, ट्रेड समय, ट्रेड मूल्य, ट्रेड मात्रा, डेरिवेटिव कंट्रैक्ट के विवरण, ग्राहक कोड, ब्रोकरेज, सभी लागू प्रभार आदि एवं इस तरह से तथा एक्सचेंज द्वारा निर्धारित ऐसे समय पर एवं उसमें भरने के लिए आवश्यक अन्य सभी आवश्यक विवरणों के साथ सभी लेनेदेनों के रिकार्डों सहित समय समय पर एक्सचेंज द्वारा निर्धारित ऐसे प्रारूप में निष्पादित ट्रेडों के लिए कंट्रैक्ट नोट जारी करेगा। स्टॉक ब्रोकर मुद्रित प्रति में और/या डिजिटल हस्ताक्षर का उपयोग कर इलेक्ट्रॉनिक प्रारूप में ट्रेडों के निष्पादन से एक कार्य दिवस के भीतर निवेशकों को कंट्रैक्ट नोट भेजेगा।
33. स्टॉक ब्रोकर को मामले के अनुसार, उस प्रासंगिक एक्सचेंज से प्राप्त भुगतान की प्राप्ति से एक कार्य दिवस के भीतर ग्राहक को निधियों या प्रतिभूतियों की डिलीवरी के लिए भुगतान करना होगा जहां ट्रेड निष्पादित किया जाता है जब तक कि या तो ग्राहक द्वारा निर्दिष्ट न किया गया हो और उस एक्सचेंज द्वारा समय समय पर निर्धारित नियमों एवं शर्तों के विषयाधीन न हो।
34. स्टॉक ब्रोकर समय-समय पर उस एक्सचेंज द्वारा निर्धारित समय के भीतर ऐसी अवधि और प्रारूप में अपने ग्राहकों में से प्रत्येक के संबंध में निधियों और प्रतिभूतियों दोनों के लिए 'खाता विवरण' भेजेगा जहां ट्रेड निष्पादित किया जाता है। विवरण यह भी बताएगा कि ग्राहक, स्टॉक ब्रोकर से विवरण की प्राप्ति से समय समय पर, उस एक्सचेंज द्वारा निर्धारित समय के भीतर गलतियों, यदि कोई हो, की सूचना देगा जहां ट्रेड निष्पादित किया गया था।
35. स्टॉक ब्रोकर ग्राहकों के लिए दैनिक मार्जिन विवरण भेजेगा। दैनिक मार्जिन विवरण में नकदी, सावधि जमा रसीद (FDR), बैंक गारंटी एवं प्रतिभूतियों से संबंध में ब्रेक-अप के साथ अन्य बातों के साथ संपार्श्विक (कोलेटरल) जमा, प्रयुक्त संपार्श्विक एवं संपार्श्विक स्थिति (ग्राहक से प्राप्त बैलेंस/बकाया) का विवरण शामिल होना चाहिए।
36. ग्राहक यह सुनिश्चित करेगा कि उसके पास स्टॉक ब्रोकर के साथ संबंध में प्रवेश करने के लिए अपेक्षित कानूनी क्षमता है और वह ऐसा करने के लिए अधिकृत है, और वह इसके अंतर्गत अपने दायित्वों और कार्यों का प्रदर्शन करने में सक्षम है। सभी लेनदेनों का अनुपालन सुनिश्चित करने के लिए किए जाने वाले सभी आवश्यक कार्य जिनमें ग्राहक प्रवेश कर सकते हैं, इस तरह के लेनदेन में प्रवेश करने से पहले ग्राहक द्वारा पूर्ण किए जाएंगे।

इलेक्ट्रॉनिक कंट्रैक्ट नोट (ECN)

37. यदि ग्राहक इलेक्ट्रॉनिक प्रारूप में कंट्रैक्ट नोट प्राप्त करना चयन करता है तो उसे स्टॉक ब्रोकर को एक उपयुक्त ईमेल आईडी उपलब्ध करानी होगी। ग्राहक को ईमेल आईडी में किसी भी परिवर्तन से एक भौतिक पत्र के माध्यम से स्टॉक ब्रोकर को सूचित करना होगा। यदि ग्राहक ने इंटरनेट ट्रेडिंग का चयन किया है तो ईमेल आईडी के परिवर्तन के लिए अनुरोध ग्राहक विशिष्ट उपयोगकर्ता आईडी एवं पासवर्ड के तरीके से सुरक्षित पहुंच के माध्यम से किया जा सकता है।
38. स्टॉक ब्रोकर यह सुनिश्चित करेगा कि ईमेल के माध्यम से भेजे जाने वाले सभी ECN डिजिटल रूप से हस्ताक्षरित, एन्क्रिप्टेड, छेड़छाड़ किए जाने से अक्षम एवं IT अधिनियम, 2000 के प्रावधानों के अनुपालन में होंगे। यदि ECN को एक अनुलग्नक के रूप में ईमेल के माध्यम से भेजा जाता है तो संलग्न फाइल भी डिजिटल हस्ताक्षर के साथ एन्क्रिप्टेड एवं छेड़छाड़ किए जाने से अक्षम रूप में सुरक्षित की जाएगी।
39. ग्राहक को ध्यान देना चाहिए कि स्टॉक ब्रोकर द्वारा बाउंस मेल सूचना प्राप्त न होने पर ग्राहक की ईमेल आईडी पर कंट्रैक्ट नोट की सुपुर्दगी सुनिश्चित होगी।
40. स्टॉक ब्रोकर IT अधिनियम, 2000 के प्रावधानों के अनुपालन में एवं समय समय पर SEBI/स्टॉक एक्सचेंजों द्वारा निर्धारित मौजूदा नियमों/विनियमों/परिपत्रों/दिशानिर्देशों के अनुसार एक्सचेंज द्वारा निर्धारित तरीके से सॉफ्ट एवं टेपर किए जाने से अक्षम प्रारूप में ECN और ईमेल की पावती अपने पास रखेगा। सुपुर्दगी का साक्ष्य यानी कंट्रैक्ट नोट भेजने के समय सिस्टम द्वारा जनरेटेड लॉग रिपोर्ट, SEBI/स्टॉक एक्सचेंजों के मौजूदा विनियमों के तहत निर्दिष्ट अवधि के लिए स्टॉक ब्रोकर द्वारा रखी जाएगी। लॉग रिपोर्ट उन कंट्रैक्ट नोट्स के विवरण प्रदान करेगी जो ग्राहक को प्राप्त नहीं हुए हैं/ईमेल अस्वीकृत हुई है या वापस आ गई है। स्टॉक ब्रोकर हर बार SEBI/स्टॉक एक्सचेंजों के मौजूदा विनियमों के तहत निर्धारित समयावधि के भीतर उसके द्वारा बाउंस होने वाली ईमेलों की सूचना की प्राप्ति सुनिश्चित करने के लिए सभी संभव कदम उठाएगा।

41. स्टॉक ब्रोकर ऐसे ग्राहकों के लिए भौतिक तरीके से कंट्रैक्ट नोट भेजना जारी रखेगा जिन्होंने इलेक्ट्रॉनिक प्रारूप में कंट्रैक्ट नोट प्राप्त करना नहीं चुना है। जहां ECN ग्राहक तक नहीं पहुंचता है या ग्राहक की ईमेल आईडी से (ईमेल वाउंस) अस्वीकृत हो जाता है वहां स्टॉक ब्रोकर SEBI/स्टॉक एक्सचेंजों के मौजूदा विनियमों के तहत निर्धारित समय के भीतर ग्राहक को एक भौतिक कंट्रैक्ट नोट भेजेगा और इस तरह के भौतिक कंट्रैक्ट नोट्स की सुपुर्दगी का साक्ष्य बनाए रखेगा।
42. ग्राहक को ECN के ईमेल संचार के अतिरिक्त, स्टॉक ब्रोकर सुरक्षित तरीके से अपनी निर्दिष्ट वेबसाइट पर, यदि कोई हो, समान समय में ECN प्रकाशित करेगा और ग्राहकों को उस पर उपयुक्त पहुंच के लिए सक्षम करेगा और इस उद्देश्य के लिए वह ग्राहक को अनुबंध नोट को इलेक्ट्रॉनिक रूप से सहेजने और प्रिंट आउट लेने के विकल्प के साथ एक अद्वितीय उपयोगकर्ता नाम एवं पासवर्ड उपलब्ध कराएगा।

कानून एवं न्यायिक क्षेत्र

43. इस दस्तावेज में वर्णित विशेषाधिकारों के अलावा, स्टॉक ब्रोकर, सब-ब्रोकर एवं ग्राहक किसी भी अन्य अधिकार का प्रयोग करने के लिए हकदार होंगे जो स्टॉक ब्रोकर या ग्राहक को उन एक्सचेंज के नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों जिसमें ग्राहक ट्रेड करने के लिए चयन करता है, तथा SEBI के नियमों एवं विनियमों के अंतर्गत जारी किए गए परिपत्रों/नोटिसों के तहत दिया गया हो सकता है।
44. इस दस्तावेज के प्रावधान हमेशा सरकारी अधिसूचनाओं, किसी भी नियम, विनियम, दिशानिर्देश तथा SEBI द्वारा जारी परिपत्र/नोटिसों, और उन स्टॉक एक्सचेंजों के नियमों, विनियमों एवं उप-नियमों के विषयाधीन होंगे जहां ट्रेड निष्पादित किया जाता है, और जो समय समय पर प्रभावी हो सकते हैं।
45. स्टॉक ब्रोकर एवं ग्राहक, मध्यस्थता एवं समझौता अधिनियम, 1996 के तहत मध्यस्थ(थों) द्वारा पारित किसी भी अधिनिर्णयों का पालन करने के लिए बाध्य होंगे। हालांकि यदि पार्टी मध्यस्थता अधिनिर्णय से संतुष्ट नहीं है तो स्टॉक एक्सचेंजों के भीतर अपील का प्रावधान भी है।
46. शब्द एवं तात्पर्य/भाव जिनका इस दस्तावेज में उपयोग किया गया है किंतु यहां परिभाषित नहीं है, जब तक संदर्भ के अन्यथा अपेक्षित न हो, नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों तथा एक्सचेंजों/SEBI द्वारा उसके तहत जारी परिपत्रों/नोटिसों में दिए गए अर्थ के समान अर्थ वाला माना जाएगा।
47. स्टॉक ब्रोकर द्वारा जोड़े गए सभी अतिरिक्त स्वैच्छिक उपबंध/दस्तावेज, एक्सचेंजों/SEBI के नियमों/विनियमों/नोटिसों/परिपत्रों के उल्लंघन वाले नहीं होने चाहिए। ऐसे स्वैच्छिक उपबंधों/दस्तावेज(जों) में किसी भी परिवर्तन के लिए 15 दिन पहले सूचना दी जानी चाहिए। एक्सचेंजों/SEBI द्वारा निर्दिष्ट अधिकारों एवं दायित्वों में किसी भी परिवर्तन के बारे में ग्राहकों को भी अवगत कराया जाएगा।
48. यदि यहां पक्षों के अधिकारों एवं दायित्वों को SEBI के नियमों एवं विनियमों या उन स्टॉक एक्सचेंजों के उप-नियमों, नियमों एवं विनियमों में बदलाव के आधार पर बदला जाता है जहां ट्रेड निष्पादित किया जाता है, तो ऐसे परिवर्तनों को इस दस्तावेज में उल्लिखित पक्षों के अधिकारों और दायित्वों के संशोधन में शामिल किया हुआ माना जाएगा।

स्टॉक ब्रोकरों द्वारा ग्राहक को प्रदान की गई इंटरनेट एवं वायरलेस तकनीक आधारित ट्रेडिंग सुविधा (‘अधिकार एवं दायित्व’ दस्तावेज(जों) में वर्णित सभी खंड/उपबंध लागू होंगे। इसके अलावा, इसके अंतर्गत उल्लिखित खंड/उपबंध भी लागू होंगे।)

1. स्टॉक ब्रोकर वायरलेस तकनीक के उपयोग के माध्यम से इंटरनेट आधारित ट्रेडिंग (IBT) एवं प्रतिभूति ट्रेडिंग प्रदान करने के लिए प्रात्र है जिनमें मोबाइल फोन, डेटा कार्ड के साथ लैपटॉप, आदि उपकरणों का उपयोग शामिल होगा जिनमें इंटरनेट प्रोटोकॉल (IP) का उपयोग होता है। स्टॉक ब्रोकर SEBI और एक्सचेंजों द्वारा समय समय पर निर्दिष्ट किए गए अनुसार वायरलेस तकनीक का उपयोग करके इंटरनेट आधारित ट्रेडिंग/प्रतिभूति ट्रेडिंग के लिए लागू सभी आवश्यकताओं की पूर्ति करेगा।
2. ग्राहक प्रतिभूतियों में निवेश/ट्रेडिंग करने का इच्छुक है और इस उद्देश्य के लिए ग्राहक या तो इंटरनेट आधारित ट्रेडिंग सुविधा या वायरलेस तकनीक के उपयोग के माध्यम से प्रतिभूतियों की ट्रेडिंग सुविधा का उपयोग करने के लिए इच्छुक है। स्टॉक ब्रोकर ग्राहक को स्टॉक ब्रोकर की IBT सेवा प्रदान करेगा और ग्राहक स्टॉक ब्रोकर की IBT सेवा का लाभ उठाएगा जो SEBI/एक्सचेंजों के प्रावधानों और नियमों तथा स्टॉक ब्रोकर की IBT वेबसाइट पर निर्दिष्ट शर्तों के विषयाधीन है बशर्ते कि वे एक्सचेंजों/SEBI द्वारा निर्धारित मानदंडों के अनुसार हों।
3. स्टॉक ब्रोकर वायरलेस तकनीक/इंटरनेट/स्मार्ट आर्डर रूटिंग या किसी भी अन्य तकनीक के माध्यम से प्रतिभूतियों की ट्रेडिंग से जुड़ी सुविधाओं, जोखिमों, जिम्मेदारियों, दायित्वों एवं देनदारियों के बारे में ग्राहक को अवगत कराएगा।
4. स्टॉक ब्रोकर ग्राहक को इसके बारे में अवगत कराएगा कि स्टॉक ब्रोकर का IBT सिस्टम प्रारंभिक पासवर्ड जनरेट करता है और इसकी पासवर्ड नीति एक्सचेंजों/SEBI द्वारा निर्धारित मानदंडों के अनुसार है।
5. ग्राहक उपयोगकर्ता नाम और पासवर्ड को गोपनीय एवं सुरक्षित रखने के लिए जिम्मेदार होगा और ऐसे व्यक्ति द्वारा स्थापित किए गए सभी आदेशों एवं लेनदेन के प्रति पूर्णरूपेण जिम्मेदार होगा जिसने ग्राहक के उपयोगकर्ता नाम और/या पासवर्ड का उपयोग करते हुए स्टॉक ब्रोकर के IBT सिस्टम के माध्यम से इन्हें संपन्न किया हो, चाहे वह व्यक्ति ऐसा करने के लिए अधिकृत हो या न हो। इसके अलावा ग्राहक यह भी जानता है कि आदेश रूटेड (अनुमार्गण) सिस्टम के माध्यम से वायरलेस तकनीक द्वारा इंटरनेट ट्रेडिंग/प्रतिभूति ट्रेडिंग के लिए प्रमाणीकरण तकनीकों एवं सखत सुरक्षा मानदंडों की आवश्यकता होती है और यह सुनिश्चित करने के लिए कदम उठाता है कि ग्राहक और या उसके अधिकृत प्रतिनिधि का पासवर्ड स्टॉक ब्रोकर के कर्मचारियों एवं डीलरों सहित किसी भी तृतीय पक्ष को पता नहीं चलता है।
6. ग्राहक इस बारे में तत्काल स्टॉक ब्रोकर को लिखित में सूचित करेगा यदि वह अपना पासवर्ड भूल जाता है, उसे स्टॉक ब्रोकर के IBT सिस्टम में सुरक्षा खामी का पता चलता है, ऐसे अनधिकृत उपयोग, तिथि, तरीके और ऐसे अनधिकृत उपयोग से प्रभावित लेनेदेनों आदि की पूरी जानकारी के साथ अपने उपयोगकर्ता नाम/पावर्ड/खाते के माध्यम से विसंगतियों/अनधिकृत उपयोग का संदेह होता है/पता चलता है।
7. ग्राहक वायरलेस तकनीक के माध्यम से इंटरनेट/प्रतिभूति ट्रेडिंग से आर्डर रूट करने के लिए सेवा का लाभ उठाने के साथ जुड़े जोखिमों के बारे में पूर्णतया अवगत है और समझता है तथा ग्राहक किसी भी प्रकार से ग्राहक के उपयोगकर्ता नाम/पासवर्ड में किए गए सभी कृत्यों के लिए पूर्णतया उत्तरदायी एवं जिम्मेदार होगा।
8. स्टॉक ब्रोकर ग्राहक को उसके अनुरोध पर ईमेल के माध्यम से ऑर्डर/ट्रेड पुष्टिकरण भेजेगा। ग्राहक जानता है कि ऑर्डर/ट्रेड पुष्टिकरण वेब पोर्टल पर भी उपलब्ध कराया जाता है। यदि ग्राहक वायरलेस तकनीक का उपयोग करके ट्रेड कर रहा है तो स्टॉक ब्रोकर ग्राहक के उपकरण पर ऑर्डर/ट्रेड पुष्टिकरण भेजेगा।
9. ग्राहक जानता है कि इंटरनेट पर ट्रेडिंग में कई अनिश्चित कारक शामिल होते हैं तथा जटिल हार्डवेयर, सॉफ्टवेयर, प्रणालियां, संचार लाइनें, बाह्य उपकरण आदि रुकावटों एवं अव्यवस्थाओं के प्रति अतिसंवेदनशील होते हैं। स्टॉक ब्रोकर एवं एक्सचेंज इस बात का कोई निरूपण नहीं करते या गारंटी नहीं देते कि IBT सेवा बिना किसी रुकावट के हर समय ग्राहक के लिए उपलब्ध होगी।
10. ग्राहक, स्टॉक ब्रोकर के IBT सिस्टम या सेवा या एक्सचेंज की सेवा या प्रणालियों के किसी भी निलंबन, रुकावट, अनुपलब्धता या स्टॉक ब्रोकर/एक्सचेंजों के नियंत्रण से परे किसी भी कारण से ग्राहक/स्टॉक ब्रोकर/एक्सचेंज पर किसी भी लिंक/प्रणाली की विफलता के कारण अपने आदेशों के निष्पादन न होने पर, एक्सचेंज या स्टॉक ब्रोकर के खिलाफ कोई दावा नहीं करेगा।

ਅਨੁਲੋਕ - 5

ਕੈਪਿਟਲ ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਸੈਗਮੇਂਟਸ ਲਈ ਰਿਸਕ ਡਿਸਕਲੋਜ਼ਰ (ਜੋਖਮ ਖੋਲਣ ਵਾਲਾ) ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਇਕੁਇਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਸੈਗਮੇਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਤੇ ਜਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਇਕੁਇਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਸੈਗਮੇਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਸੰਘਟਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੜ੍ਹਣਾ ਹੈ।

ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਇਸ ਡਿਸਕਲੋਜ਼ਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਬੰਧੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਦਰੁਸਤੀ ਬਾਰੇ ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਜੁੜਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/SEBI ਨੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੈਗਮੇਂਟਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਜਾਂ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਨ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਲਦਾ।

ਸ਼ਾਮਲ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਉਘਾੜ ਦੀ ਕੀ ਹੱਦ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕੁਇਟੀ ਸ਼ੇਅਰਸ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਜ਼ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਨਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੋਖਮ ਦੇ ਭਿੰਨਨ ਐਲੀਮੈਂਟ ਹਨ, ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਯੋਗ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਸ੍ਰੋਤ/ਸੀਮਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਪ੍ਰਤੀ ਘੱਟ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਵਪਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ/ਉਸ ਦਾ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਅਤੇ/ਜਾਂ SEBI ਉਸ ਦੇ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੇ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਜੋਖਮਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਪੂਰੇ ਜੋਖਮ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਸੰਘਟਕ ਖੁਦ ਹੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਜਾਂ ਹਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਲਹਿਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੁੱਝ ਦਸਤੂਰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਨੇ ਯੋਰ ਫਾਰਮ ਭਰਨਾ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾ ਕਰੇ ਪੜ੍ਹਣਾ, ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਹਨ ਢੁਕਵੇਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ, ਉਸ ਦੇ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਉਪ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ, SEBI ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸੇਵਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੁਲਰ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨਾ ਹੀ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਟਾਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਤੀਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਐਸੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਜੋਖਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

1. ਮੂਲ ਜੋਖਮ:

1.1 ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਜੋਖਮ

ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਕੋਈ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ, ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹੀ ਵੱਧ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਵਪਾਰ ਵਾਲੇ ਸਕਿਓਰਟੀ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਡਰ

ਦੇ ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਮੁੱਲ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿੱਛਲੇ ਵਪਾਰਕ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਜਾਂ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ।

1.2 ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ (ਤਰਲਤਾ) ਦਾ ਜੋਖਮ

ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁੱਲ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵੇਚਣ, ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਫਰਕ ਸਮੇਤ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ। ਅਕਸਰ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਵੱਧ ਉਪਲਬਧ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ, ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹੀ ਹੀ ਜਿਆਦਾ ਹੈ। ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਧ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁੱਲ ਤੇ ਖਰੀਦਣਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ ਅਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੇ ਫਰਕ ਸਮੇਤ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਦੀ ਜਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਖਰੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵੇਚੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਮੁੱਲ ਭਰੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਅੰਦਰ ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਦਾ ਜੋਖਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਮਲ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਫਰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ।

1.2.1 ਦਿਨ ਦੀ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਦੇ ਖਰੀਦਣ/ਵੇਚਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਮਾਨਤ ਮੁੱਲ ਦਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਨੂੰ ਘੱਟ/ਵੱਧ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਵੇਚਿਆ/ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਡਲਿਵਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਖੁੱਲੀ ਅਵਸਥਾ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.3 ਵਾਈਡਰ ਸਪੈਡ ਜੋਖਮ

ਸਪੈਡ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਬਿਹਤਰੀਨ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਫਰਕ। ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਹੀ ਵੇਚਣ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਲੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਫਰਕ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਸਪੈਡ ਨਾਲੋਂ ਫੈਲਿਆ ਸਪੈਡ ਘੱਟ ਤਰਲ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਤਰਲ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਲਈ ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੋਂ ਬਿਹਤਰ ਮੁੱਲ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਵੇਗਾ।

1.4 ਜੋਖਮ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਰਡਰ

ਕਈ ਵਾਰ ਐਸੇ ਆਰਡਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ (ਉਦਾਹਰਨ, 'ਸਟਾੱਪ ਲਾੱਸ' ਆਰਡਰ ਜਾਂ 'ਲਿਮਟ' ਆਰਡਰ) ਅਸਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੀ ਗਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐਸੇ ਆਰਡਰਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1.4.1 ਮੁੱਲ ਆਦਿ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਾ ਰੱਖਦੀਆਂ, ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, 'ਮਾਰਕੀਟ' ਆਰਡਰ ਤੇ ਅਮਲ ਝੱਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਕਿ ਗਾਹਕ ਨੂੰ 'ਮਾਰਕੀਟ' ਆਰਡਰ ਦਾ ਝੱਟ ਅਮਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਲ ਬਕਾਇਆ ਆਰਡਰਾਂ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮੁੱਲ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਥਮਤਾ ਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਲ ਪਿੱਛਲੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

1.4.2 'ਲਿਮਟ' ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਮਲ ਕੇਵਲ ਉਸ 'ਲਿਮਟ' (ਸੀਮਾ) ਮੁੱਲ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੁੱਲ ਤੇ। ਪਰ, ਜਦਕਿ, ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਐਸੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ ਦਾ ਅਮਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

1.4.3 ਇੱਕ ਸਟਾੱਪ ਲਾੱਸ ਆਰਡਰ ਅਕਸਰ ਸਟਾੱਪ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਮੁੱਲ ਤੋਂ "ਦੂਰ" ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸਾ ਆਰਡਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਸਟਾੱਪ ਮੁੱਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ ਸਟਾੱਪ ਆਰਡਰ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਲ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰੀਦੀ ਸਟਾੱਪ ਆਰਡਰ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਮੁੱਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਐਸੇ ਮੁੱਲ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਪ ਲਾੱਸ ਆਰਡਰ ਮਾਰਕੀਟ/ਲਿਮਟ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਮਲ ਲਿਮਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਲਿਮਟ ਆਰਡਰ ਅਮਲਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਮੁੱਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਸੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਨਾ ਅਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਧਾਰਣ ਲਿਮਟ ਆਰਡਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1.5 ਨਵੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋਖਮ

ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਟਾੱਪ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਘੱਟ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਅਨਚਾਹੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਗਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1.6 ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜੋਖਮ:

ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮੂਹੋਂ-ਮੂਹੀਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਵੈਬਸਾਇਟਸ ਜਾਂ ਨਿਯੁਜ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਨੀ/ਕਰਸੀ ਬਾਰੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ।

1.7 ਸਿਸਟਮ ਜੋਖਮ

ਅਕਸਰ ਮਾਰਕੀਟ ਖੁਲਣ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਮਲ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਰਚਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1.7.1 ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਆਰਡਰ ਅਮਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਭਾਗੀਦਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਆਰਡਰ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਆਰਡਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

1.7.2 ਕੁੱਝ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਮਾਰਕੀਟ ਅੰਦਰ ਯੋਗ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ, ਕੋਈ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਕੁਇਡੇਟ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਖਰੀਦ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਪਾਰ ਰੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਸਧਾਰਨ ਵਪਾਰ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕੁਇਟ ਫਿਲਟਰਸ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ।

1.8 ਸਿਸਟਮ/ਨੈੱਟਵਰਕ ਭੀੜ

ਐਕਸਚੇਂਜ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਟਲਾਈਟ/ਲੀਜ਼ ਲਾਈਨ ਅਧਾਰਤ ਸੰਚਾਰ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਸੁਮੇਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ: ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲੋਂ ਸੁਸਤ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਐਸੀ ਹਰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ/ਨੁਕਸ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ/ਨੈੱਟਵਰਕ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਉਂਦੀ, ਜੋ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਖਰੀਦੇ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦੀ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਕਤੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਓਪਨ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨਸ ਜਾਂ ਨਾ-ਅਮਲ ਕੀਤੇ ਆਰਡਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾ-ਅਮਲ ਕੀਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਕਾਰਣ ਇਹ ਜੋਖਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

2. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਸੈਗਮੈਂਟਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿਉ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਧੂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉ:

2.1 'ਲੀਵਰੇਜ' ਜਾਂ 'ਗਿਅਰਿੰਗ' ਦਾ ਅਸਰ

ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਾਰਜਿਨ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਘੱਟ ਹੈ, ਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਲੀਵਰੇਜਡ' ਜਾਂ 'ਗਿਅਰਡ' ਹਨ। ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਵਪਾਰ, ਜੋ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਮਾਰਜਿਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਰਜਿਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਧ ਨਫਾ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਬਿਆਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹਿਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਆਰਥਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੁੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਮਾਰਜਿਨ ਰਕਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਖੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਮਾਰਜਿਨ ਰਕਮ ਨਾਲੋਂ ਹਾਨੀ ਵੱਧ ਹੋਵੇ।

ਏ. ਫਿਊਚਰ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨਸ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੈਕਸ/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਕਲੇਜ਼ਿੰਗ ਦਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਪਨ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਮਾਰਕਿੰਗ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਹਾਨੀ ਦੀ ਕਲਪਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਕਸਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਬੀ. ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਵਧੇਰੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਪੇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਲਿਕੁਇਡੇਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਸੇ ਕਲੇਜ਼-ਆਊਟਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕੋਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਨੀ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਵੋਗੇ।

ਸੀ. ਕੁੱਝ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਕੁੱਝ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲਿਕੁਇਡਿਟੀ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਮਤਲਬ, ਜੋ ਨਾ-ਕਾਫੀ ਬੇਲੀਆਂ ਜਾਂ ਆਫਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਮੁਲ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਸਰਕੀਟ ਬ੍ਰੇਕਰ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣਾ।

ਡੀ. ਮਾਰਕੀਟ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਮਾਰਜਿਨ ਦਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ, ਨਕਦ ਮਾਰਜਿਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਹੋਰ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਕਦਮ ਮੌਜੂਦਾ ਉਤਪਨ ਚਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰਜਿਨ ਲੈਣੇ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਜੀਸ਼ਨਸ ਘਟਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੇ ਸਪੈਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨਸ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ।

2.2 ਕਰੰਸੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜੋਖਮ

1. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ – ਡਿਨੋਮਿਨੇਸ਼ਨ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਅੰਦਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਫਾ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਮੁਦਰਾ ਦਰ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਡਿਨੋਮਿਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

2. ਕੁੱਝ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਕੁਇਡਿਟ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਕਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਡੀ-ਰੈਗੂਲੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਡ ਚੌੜੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

3. ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਦੂਸਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ, ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਲਈ ਮੁੱਲ ਦੀ ਚਾਲ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਸਪਲਾਈ-ਡਿਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ; ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ, ਫਿਸਕਲ, ਆਰਥਿਕ, ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀਆਂ; ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ; ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਘੱਟ ਜਾਣਾ; ਅਤੇ ਬਜਾਰ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਕ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਿਸੇ ਨਿਜੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਗੀਦਾਰ ਗਾਹਕ ਲਈ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਨਫਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਐਸੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਾਹਕ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

2.3 ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਜੋਖਮ:

1. ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਜੋਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਪ ਲਈ ਭਰੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੋਖਮ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਵਿਅਰਥ ਜਾਇਦਾਦ ਵੱਜੋਂ ਉਸਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੇਮਤਲਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਕ ਜੋ ਨਾ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਿਕਲਪ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਐਕਸਪਾਇਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਆ ਦਵੇਗਾ। ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਮੰਚਾਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਖਰਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਖਾਸ ਦੱਸੀਆਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੁੱਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਪਵੇ।

2.4 ਵਿਕਲਪ ਰਾਈਟਰ ਦੇ ਜੋਖਮ:

1. ਜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਤੀ ਮੰਚਾਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਕਲਪ ਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਜੋਖਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫੀ ਰਕਮ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਵਿਕਲਪ ਰਾਈਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲੀ (ਸਪ੍ਰੈਡ) ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣੀ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪ ਮਾਰਕੀਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਾਲੇ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ। ਪਰ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਈਟਰ ਨੇ ਸਪ੍ਰੈਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਵਾਲੇ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਜੋਖਮ ਫੇਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਪ੍ਰੈਡ ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਸਰਲ 'ਲੰਬੀ' ਜਾਂ 'ਛੋਟੀ' ਪੇਜੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜੋਖਮ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ।

3. ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੇਲ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਰਾਈਟਿੰਗ ਜਾਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂ ਰਾਈਟਿੰਗ ਵਿਕਲਪ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਆਜ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਮੇਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜੋਖਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਲ ਵਾਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਲਪ ਸਪ੍ਰੈਡ, ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂ ਰਾਈਟਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਟਿਲ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਜਟਿਲਤਾ ਆਪ ਹੀ ਇੱਕ ਜੋਖਮ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਲ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਵੱਖ ਮਾਰਕੀਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਲ ਵਲੋਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਜਰਬੇਦਾਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਵੇ।

3. ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ/ਸਮਾਰਟ ਆਰਡਰ ਰੂਟਿੰਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ:

ਵਾਇਰਲੈਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ/ਸਮਾਰਟ ਆਰਡਰ ਰੂਟਿੰਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਣ, ਜੋਖਮ, ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਬੰਦਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੁਆਰਾ ਗਾਹਕ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇ।

4. ਆਮ

4.1 ਲਫਜ਼ 'ਕੋਨਸਟੀਟਿਊਟ' (ਸੰਘਟਕ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਢਾਂਚੇ ਰਾਹੀਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4.2 ਲਫਜ਼ 'ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ' (ਸੰਘਟਕ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਬ੍ਰੋਕਰ ਜਾਂ ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ SEBI ਵੱਲੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

अनुलग्नक-5

पूंजी बाजार एवं डेरिवेटिव सेगमेंट (संवर्ग) के लिए जोखिम प्रकटीकरण दस्तावेज

इस दस्तावेज में स्टॉक एक्सचेंजों के इक्विटी/डेरिवेटिव सेगमेंटों में ट्रेडिंग के बारे में महत्वपूर्ण जानकारी दी गई है। सभी संभावित घटकों/ग्राहकों को एक्सचेंजों में इक्विटी/डेरिवेटिव सेगमेंट में ट्रेडिंग करने से पहले इस दस्तावेज का अध्ययन करना चाहिए।

स्टॉक एक्सचेंज/SEBI न तो अकेले और न ही संयुक्त रूप से तथा न तो स्पष्ट रूप से और न ही अंतर्निहित रूप में, इस प्रकटीकरण दस्तावेज की पूर्णता, पर्याप्तता या सटीकता की गारंटी देता है और न ही स्टॉक एक्सचेंज/SEBI ट्रेडिंग सेगमेंटों में भाग लेने के किसी भी गुण का अनुमोदन करते हैं या पारित करते हैं। यह संक्षिप्त विवरण ट्रेडिंग के सभी जोखिमों एवं अन्य महत्वपूर्ण पहलुओं का प्रकटीकरण नहीं करता है।

निहित जोखिमों को ध्यान में रखते हुए, आपको केवल तभी लेनदेन करना चाहिए जब आप उस संबंध की प्रकृति और अपने जोखिम की हद को समझते हों जिसमें आप प्रवेश कर रहे हों।

आपको जानना चाहिए और पहचानना चाहिए कि इक्विटी शेयरों, डेरिवेटिव कांट्रैक्ट या स्टॉक एक्सचेंज पर ट्रेड किए जाने वाले अन्य विलेखों (इंस्ट्रुमेंट्स) में ट्रेडिंग, जिनमें विभिन्न मात्राओं में जोखिम शामिल होते हैं, आम तौर पर सीमित संसाधनों/सीमित निवेश और/या ट्रेडिंग अनुभव और कम जोखिम सहनशीलता वाले किसी व्यक्ति के लिए उपयुक्त स्थल नहीं है। इसलिए आपको अपनी वित्तीय स्थिति को ध्यान में रखते हुए ध्यानपूर्वक विचार करना चाहिए कि ऐसी ट्रेडिंग आपके लिए उपयुक्त है या नहीं। यदि आप शेयर बाजारों में ट्रेड करते हैं और प्रतिकूल परिणाम या नुकसान उठाते हैं, तो आप उस के लिए पूर्ण रूप से जिम्मेदार होंगे और स्टॉक एक्सचेंज/इसका समाशोधन निगम (क्लीयरिंग कॉर्पोरेशन) और/SEBI, किसी भी तरीके से इसके लिए जिम्मेदार नहीं होंगे और आपके पास यह दलील देने का विकल्प नहीं होगा कि आपको शामिल जोखिम के बारे में पर्याप्त जानकारी नहीं दी गई थी या यह कि आपको संबंधित स्टॉक ब्रोकर द्वारा निहित पूर्ण जोखिम के बारे में नहीं बताया गया था। घटक/ग्राहक परिणामों के लिए पूर्णतया जिम्मेदार होंगे और उस आधार पर किसी भी कांट्रैक्ट को रद्द नहीं किया जा सकता है। आपको अभिज्ञापित और स्वीकृति देनी चाहिए कि स्टॉक एक्सचेंजों पर ट्रेड किए जाने वाले किसी डेरिवेटिव कांट्रैक्ट की खरीद और/या बिक्री के आदेश निष्पादित करते समय लाभों की कोई गारंटी नहीं हो सकती है और/या हानियों का कोई अपवाद नहीं हो सकता है।

आपको यह स्पष्ट रूप से समझना चाहिए कि एक स्टॉक ब्रोकर के माध्यम से स्टॉक एक्सचेंजों पर आपकी डीलिंग (लेनदेन), स्टॉक ब्रोकर द्वारा निर्धारित कुछ औपचारिकताओं को पूर्ण करने के विषयाधीन होगी जिसमें अन्य चीजों के साथ साथ अपने ग्राहक को जानें फार्म को भरना, अधिकारों एवं दायित्वों का पढ़ना, क्या करें और क्या न करें, आदि शामिल हो सकते हैं, और संबंधित स्टॉक एक्सचेंजों, इनके समाशोधन निगमों के नियमों, उप-नियमों एवं विनियमों, और SEBI द्वारा निर्धारित समय समय पर जारी दिशानिर्देशों एवं स्टॉक एक्सचेंजों या इनके समाशोधन निगम द्वारा समय समय पर जारी परिपत्रों के विषयाधीन हैं।

स्टॉक एक्सचेंज कोई भी सलाह प्रदान नहीं करते हैं या सलाह देने की इच्छा नहीं रखते हैं और किसी भी ऐसे व्यक्ति के लिए जवाबदेह नहीं होंगे जो स्टॉक एक्सचेंजों के स्टॉक ब्रोकर और/या इस दस्तावेज में शामिल किसी भी जानकारी के आधार पर किसी भी तृतीय पक्ष के साथ किसी भी व्यावसायिक संबंध स्थापित करता है। इस दस्तावेज में शामिल किसी भी जानकारी को व्यावसायिक सलाह के रूप में नहीं माना जाना चाहिए। इस तरह की ट्रेडिंग में शामिल जोखिमों को बिना पूर्ण-रूपेण समझे और बिना समीक्षा किए, ट्रेड करने के लिए कोई भी विचार नहीं बनाया जाना चाहिए। यदि आप निश्चित नहीं हैं, तो आपको उस बारे में पेशेवर सलाह लेनी चाहिए।

यह विचार करने के लिए कि ट्रेड किया जाए या नहीं या किसी को अपनी ओर से ट्रेड करने के लिए अधिकृत किया जाए या नहीं, आपको निम्नलिखित के बारे में जानकारी होनी चाहिए या इनसे परिचित होना चाहिए:-

1. मूलभूत जोखिम:

1.1 उच्च अस्थिरता का जोखिम:

अस्थिरता का तात्पर्य उस कीमत में गतिशील परिवर्तन से है जिस पर एक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट किया जाता है जब ट्रेडिंग गतिविधियां स्टॉक एक्सचेंजों में जारी रहती हैं। सामान्यतः एक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट की अस्थिरता जितनी उच्च होती है उसके मूल्य में परिवर्तन भी उतना ही अधिक होता है। सक्रिय प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स की तुलना में कम ट्रेड की जाने वाली प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स में सामान्यतः अधिक अस्थिरता हो सकती है। अस्थिरता के परिणाम के रूप में, आपके आदेश केवल आंशिक रूप से निष्पादित किए जा सकते हैं या बिल्कुल भी निष्पादित नहीं किए जा सकते हैं, या वह कीमत जिस पर आपके आदेश निष्पादित किए जाते हैं, अंतिम ट्रेडेड कीमत से थोड़ी भिन्न हो सकती है या लगातार बदल सकती है जिसके परिणामस्वरूप कल्पित या वास्तविक नुकसान हो सकता है।

1.2 निम्नतर तरलता (लोअर लिक्विडिटी) का जोखिम:

तरलता एक प्रतिस्पर्धी कीमत पर और न्यूनतम कीमत अंतर के साथ तेजी से प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स की खरीद और/या बिक्री के लिए बाजार सहभागियों की क्षमता को दर्शाती है। सामान्यतः यह माना जाता है कि एक बाजार में उपलब्ध आदेशों की संख्या जितनी अधिक होती है, तरलता उतनी ही अधिक होती है। तरलता महत्वपूर्ण है क्योंकि अधिक तरलता के साथ, निवेशकों के लिए तेजी से और न्यूनतम कीमत अंतर के साथ प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स को खरीदना और/या बेचना आसान हो जाता है, और परिणामस्वरूप, निवेशकों द्वारा खरीदी या बेची गई प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव के लिए एक प्रतिस्पर्धी कीमत का भुगतान किए जाने या प्राप्त होने की संभावना होती है। सक्रिय प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स की तुलना में कुछ प्रतिभूतियों में कम तरलता का खतरा हो सकता है। परिणामस्वरूप, आपका आदेश केवल आंशिक रूप से निष्पादित किया जा सकता है, या अपेक्षाकृत अधिक कीमत अंतर के साथ निष्पादित किया जा सकता है या बिल्कुल भी निष्पादित नहीं किया जा सकता है।

1.2.1 डे-ट्रेडिंग रणनीति के एक भाग के रूप में प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स की खरीद या बिक्री के परिणामस्वरूप भी नुकसान हो सकता है, ऐसी स्थिति में, प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स को अपेक्षित कीमत स्तरों की तुलना में, कम/उच्च कीमतों पर खरीदा/बेचा जा सकता है, इसलिए एक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट डिलीवर करने या प्राप्त करने के लिए कोई भी खुली स्थिति या दायित्व न रखें।

1.3 व्यापक स्प्रेड का जोखिम:

स्प्रेड सर्वोत्तम खरीदी कीमत और सर्वोत्तम बिक्री कीमत के बीच के अंतर को दर्शाता है। यह एक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट खरीदने और इसके तुरंत बाद बेचने या विपरीत रूप से कीमतों के बीच अंतर को प्रदर्शित करता है। निम्नतर तरलता एवं उच्च अस्थिरता के परिणामस्वरूप कम तरल या गैर-तरल प्रतिभूतियों/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स के लिए सामान्य से अधिक स्प्रेड हो सकता है। यह बदले में बेहतर कीमत की स्थापना में बाधा उत्पन्न करेगा।

1.4 जोखिम को कम करने वाले आदेश:

उन आदेशों (जैसे "स्टॉप लॉस" आदेश, या "लिमिट" आदेश) को रखना जो हानियों को कुछ राशि तक सीमित करने का इरादा रखते हैं, कई बार प्रभावी नहीं हो सकते हैं क्योंकि बाजार की स्थितियों में तेज उतार-चढ़ाव के कारण ऐसे आदेशों को निष्पादित करना संभव नहीं हो सकता है।

1.4.1 एक "बाजार" आदेश की कीमत पर ध्यान दिए बिना विपरीत ओर से आदेशों की उपलब्धता के विषयाधीन तुरंत निष्पादित किया जाएगा और यह कि, जबकि ग्राहक को एक "बाजार" आदेश का त्वरित निष्पादन प्राप्त हो सकता है, निष्पादन बकाया आदेशों की उपलब्ध कीमतों पर हो सकता है जो कीमत समय प्राथमिकता पर आदेश मात्रा को संतुष्ट करते हैं। यह समझा जा सकता है कि ये कीमतें उस प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट में अंतिम ट्रेड किए गए मूल्य या सर्वोत्तम कीमत से काफी भिन्न हो सकती हैं।

1.4.2 एक "लिमिट" आदेश को केवल आदेश के लिए निर्दिष्ट "लिमिट" कीमत या एक बेहतर कीमत पर निष्पादित किया जाएगा। हालांकि, ग्राहक को मूल्य संरक्षण प्राप्त होता है तथापि यह संभावना है कि आदेश को बिल्कुल भी निष्पादित नहीं किया जा सकता है।

1.4.3 एक स्टॉप लॉस आदेश को सामान्यतः एक स्टॉक/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट की वर्तमान कीमत से "अलग" स्थापित किया जाता है, और ऐसे आदेश केवल तभी सक्रिय होते हैं जब प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट स्टॉप कीमत पर पहुंचता है या उसके माध्यम से ट्रेड करता है। बिक्री स्टॉप आदेश साधारणतया वर्तमान कीमत से नीचे प्रविष्ट किए जाते हैं, और खरीद स्टॉप आदेश साधारणतया वर्तमान कीमत से ऊपर प्रविष्ट किए जाते हैं। जब प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट पूर्व निर्धारित कीमत तक पहुंच जाता है, या इस तरह के मूल्य से होकर ट्रेड करता है तो स्टॉप लॉस आदेश एक बाजार/लिमिट आदेश में बदल जाता है और लिमिट पर या बेहतर स्थिति में निष्पादित किया जाता है। इस बात का कोई आश्वासन नहीं है कि लिमिट आदेश निष्पादन योग्य हो जाएगा, चूंकि एक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट पूर्व निर्धारित कीमत पर कार्य कर सकती है, ऐसी स्थिति में ऐसे आदेश के निष्पादित न होने का जोखिम सिर्फ एक नियमित लिमिट आदेश के रूप में उत्पन्न होता है।

1.5 समाचार उद्घोषणाओं का जोखिम:

वे समाचार घोषणाएं जो ट्रेडिंग के दौरान स्टॉक/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट के मूल्य को प्रभावित कर सकती हैं, और कम तरलता एवं उच्च अस्थिरता के साथ संयोजित किए जाने पर, अचानक प्रतिभूति/कांट्रैक्ट की कीमत में एक अप्रत्याशित धनात्मक या ऋणात्मक हलचल का कारण बन सकते हैं।

1.6 अफवाहों का जोखिम:

कई बार कंपनियों/मुद्राओं के बारे में शब्दों, समाचार पत्रों, वेबसाइटों या समाचार एजेंसियों आदि के माध्यम से बाजार में अफवाहें फैलने लगती हैं। निवेशकों को इससे सावधान रहना चाहिए और अफवाहों के आधार पर कार्य करने से बचना चाहिए।

1.7 प्रणालीगत जोखिम:

उच्च मात्रा ट्रेडिंग अक्सर बाजार खुलते समय और बाजार बंद होने से पहले घटित होगी। इस तरह की उच्च मात्रा दिन में किसी भी समय पर हो सकती है। इसके फलस्वरूप आदेश निष्पादन या पुष्टिकरण करने में देरी हो सकती है।

1.7.1 अस्थिरता की अवधि के दौरान, लगातार अपने आदेश की मात्रा या कीमतों को संशोधित करने या नया आदेश स्थापित करने वाले बाजार भागीदारों की वजह से, आदेश निष्पादन एवं इसके पुष्टिकरण में देरी हो सकती है।

1.7.2 कुछ निश्चित बाजार परिस्थितियों में, एक उचित कीमत पर या समग्रतः बाजार में एक स्थिति को समाप्त करना तब मुश्किल या असंभव हो सकता है जब खरीद पक्ष या बिक्री पक्ष का कोई भी आदेश बकाया न हो, या यदि असामान्य ट्रेडिंग गतिविधि या प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट के सर्किट फिल्टर को पार करने पर या किसी अन्य कारण की वजह से एक प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट में ट्रेडिंग को रोक दिया गया हो।

1.8 प्रणाली/नेटवर्क कंजेशन:

आदेशों को स्थापित करने और अनुमार्गित करने के लिए सेटलाइट/लीज्ड लाइन आधारित संचार, तकनीकों और कंप्यूटर प्रणालियों के संयोजन पर आधारित इलेक्ट्रॉनिक मोड में एक्सचेंजों पर ट्रेडिंग होती है। इस प्रकार, वहां संचार विफलता या प्रणालीगत समस्याएं या प्रणाली से धीमी या देरी से प्रतिक्रिया या ट्रेडिंग को रोकने या ऐसी कोई अन्य समस्या/गड़बड़ मौजूद हो सकती है, जहां ट्रेडिंग प्रणाली/नेटवर्क के लिए पहुंच स्थापित करना संभव नहीं था, जो नियंत्रण से बाहर हो सकता है और जिसके परिणामस्वरूप आंशिक या पूर्ण रूप से खरीद या बिक्री आदेशों को संसाधित करने या न करने में देरी हो सकती है। आपको यह ध्यान देने के लिए आगाह किया जाता है कि यद्यपि ये समस्याएं स्वभावतः अस्थायी हो सकती हैं लेकिन जब आपके पास खुली स्थिति या गैर-निष्पादित आदेश शेष हों तो ये सभी निष्पादित लेनदेनों का निपटान करने के लिए आपके दायित्वों के कारण जोखिम का वहन करते हैं।

2. जहां तक डेरिवेटिव सेगमेंटों का संबंध है, कृपया निम्नलिखित अतिरिक्त सुविधाओं पर ध्यान दें और इनसे स्वयं को परिचित कराएं:-

2.1 "लीवरेज" या "गियरिंग" का प्रभाव:

डेरिवेटिव बाजार में, मार्जिन की राशि डेरिवेटिव कांट्रैक्ट की राशि का एक छोटा अनुपात होता है, अतः लेनदेन 'लीवरेज्ड' या 'गियर्ड' हो जाते हैं। डेरिवेटिव ट्रेडिंग जिसे मार्जिन की एक अपेक्षाकृत छोटी राशि के साथ किया जाता है, मार्जिन राशि की तुलना में अधिक लाभ या हानि की संभावना प्रदान करती है। लेकिन डेरिवेटिव में लेनदेन में उच्च स्तर का जोखिम शामिल होता है।

इसलिए आपको वास्तव में डेरिवेटिव में ट्रेडिंग करने से पहले निम्न विवरणों को पूर्णतया समझना चाहिए और साथ ही व्यक्ति की परिस्थितियों, वित्तीय संसाधनों आदि को ध्यान में रखकर सावधानी के साथ ट्रेड करना चाहिए। यदि कीमतें आपके विपरीत चली जाती हैं तो आपको अपेक्षाकृत कम समय में अंशतः या पूरी मार्जिन राशि का नुकसान हो सकता है। इसके अलावा, हानि मूल मार्जिन राशि से अधिक हो सकती है।

क) फ्यूचर्स ट्रेडिंग में सभी स्थितियों का दैनिक निपटान शामिल होता है। हर दिन खुली स्थितियों को सूचकांक/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट के समापन स्तर के आधार पर बाजार के लिए चिन्हित किया जाता है। यदि कांट्रैक्ट आपके खिलाफ जाता है तो आपके लिए इस तरह के उतार चढ़ावों के फलस्वरूप होने वाले नुकसान की (अनुमानित) राशि जमा करना आवश्यक होगा। इस राशि का भुगतान निर्धारित समय सीमा के भीतर करना होगा, सामान्यतः अगले दिन ट्रेडिंग प्रारंभ होने से ठीक पहले।

ख) यदि आप समय सीमा के अंदर अतिरिक्त राशि जमा करने में विफल होते हैं या यदि आपके खाते में बकाया ऋण होता है तो स्टॉक ब्रोकर पूरी स्थिति या उसके एक हिस्से या स्थानापन्न प्रतिभूतियों को समाप्त कर सकते हैं। इस मामले में, आप इस तरह की समाप्ति के फलस्वरूप होने वाले किसी भी नुकसान के लिए उत्तरदायी होंगे।

ग) निश्चित बाजार परिस्थितियों के अंतर्गत एक निवेशक के लिए ऐसे लेनदेन निष्पादित करना मुश्किल या असंभव हो सकता है। उदाहरण के लिए, यह स्थिति गैर-तरलता जैसे कारकों के कारण हो सकती है यानी जब वहां अपर्याप्त बोलियां या प्रस्ताव होते हैं या कीमत सीमा या सर्किट ब्रेकर आदि के कारण ट्रेडिंग का स्थगन किया गया हो सकता है।

घ) बाजार में स्थिरता बनाए रखने के लिए, निम्नलिखित कदम उठाए जा सकते हैं: मार्जिन दर में परिवर्तन, नकदी मार्जिन दर या अन्य में परिवर्तन। ये नए मानदंड मौजूदा अस्थिर ब्याज-राशि पर भी लागू किए जा सकते हैं। ऐसी स्थितियों में, आपको अतिरिक्त मार्जिन डालने या अपनी स्थितियों को कम करने की आवश्यकता होगी।

ङ) आपको अपने ब्रोकर से उन डेरिवेटिव कांट्रैक्ट्स की पूरी जानकारी यानी अनुबंध विनिर्देशों एवं उससे जुड़े दायित्वों के बारे में पूरी जानकारी उपलब्ध कराने की मांग करनी चाहिए जिन पर आपने ट्रेड करने की योजना बनाई है।

2.2 मुद्रा विशिष्ट जोखिम:

1. विदेशी मुद्रा-मूल्यवर्ग कांट्रैक्ट्स में लेनदेन में लाभ या हानि, चाहे उन्हें आपके या किसी अन्य के न्यायिक क्षेत्र में ट्रेड किया जाता है, मुद्रा दरों में उतार-चढ़ावों से प्रभावित होगा, जहां कांट्रैक्ट के मुद्रा मूल्यवर्ग को दूसरी मुद्रा में बदलने की आवश्यकता होती है।

2. कुछ निश्चित बाजार परिस्थितियों में, आपके लिए एक स्थिति को समाप्त करना मुश्किल या असंभव हो सकता है। यह तब हो सकता है, उदाहरण के लिए, जब एक मुद्रा अविनियमित होती है या तय ट्रेडिंग बैंडों को विस्तारित किया जाता है।

3. मुद्रा कीमतें अत्यधिक अस्थिर होती हैं। मुद्राओं की कीमतों में उतार-चढ़ाव अन्य चीजों के अलावा निम्नलिखित से प्रभावित होते हैं: आपूर्ति-मांग संबंधों को बदलना; ट्रेड, वित्तीय मौद्रिक, विनिमय नियंत्रण कार्यक्रम एवं सरकारों की नीतियां; विदेशी राजनीतिक एवं आर्थिक घटनाएं एवं नीतियां; राष्ट्रीय एवं अंतरराष्ट्रीय ब्याज दरों और मुद्रास्फीति में परिवर्तन; मुद्रा अवमूल्यन; और बाजार स्थान की भावना। इन कारकों में से किसी को भी व्यक्तिगत सलाहकार द्वारा नियंत्रित नहीं किया जा सकता है और इसके बारे में कोई आश्वासन नहीं दिया जा सकता है कि एक सलाहकार की सलाह के परिणामस्वरूप एक भागीदार ग्राहक को ट्रेड में लाभ होगा या एक ग्राहक को इस तरह की घटनाओं से नुकसान नहीं उठाना होगा।

2.3 विकल्प धारकों का जोखिम:

1. एक विकल्प धारक के लिए अपेक्षाकृत कम समय में विकल्प के लिए भुगतान की गई संपूर्ण राशि को खोने का खतरा होता है। यह जोखिम एक विकल्प की प्रकृति को एक क्षीयमाण परिसंपत्ति के रूप में प्रदर्शित करता है जो वैधता समाप्त होने के बाद अनुपयोगी हो जाती। एक विकल्प धारक जो न तो द्वितीय बाजार में अपना विकल्प बेचता है और न ही इसकी समाप्ति से पूर्व इसका प्रयोग करता है, विकल्प में अपना पूरा निवेश खो देगा। यदि विचाराधीन (अंडरलाइंग) की कीमत में विकल्प की समय सीमा समाप्त होने से पहले प्रत्याशित दिशा में परिवर्तन नहीं होते हैं तो विकल्प की लागत को आवरित करने के लिए पर्याप्त हद तक निवेशक को विकल्प में उसके निवेश के एक महत्वपूर्ण भाग या पूरे निवेश का नुकसान हो सकता है।

2. एक्सचेंज प्रयोग प्रतिबंध लगा सकते हैं और उनके पास निर्दिष्ट परिस्थितियों में निश्चित समयों पर विकल्पों के प्रयोग को प्रतिबंधित करने का पूर्ण अधिकार होता है।

2.4 विकल्प लेखकों (ऑप्शन राइटर्स) का जोखिम:

1. यदि विचाराधीन (अंडरलाइंग) की कीमत में उतार-चढ़ाव प्रत्याशित दिशा में नहीं होता है तो विकल्प लेखकों पर पर्याप्त राशि के नुकसान का जोखिम होता है।

2. एक विकल्प लेखक होने का जोखिम उसी विचाराधीन हित पर अन्य विकल्पों को खरीदने और इस तरह एक स्प्रेड स्थिति बनाने या विकल्प बाजारों या अन्य बाजारों में हेजिंग स्थितियों के अन्य प्रकारों द्वारा कम किया जा सकता है। हालांकि लेखक द्वारा एक स्प्रेड या अन्य हेजिंग स्थिति बना लेने के बावजूद भी जोखिम महत्वपूर्ण हो सकता है। एक स्प्रेड स्थिति आवश्यक रूप से एक साधारण 'दीर्घ (लांग)' या 'लघु (शार्ट)' स्थिति की तुलना में कम जोखिमयुक्त नहीं होती है।

3. वे लेनदेन जिनमें उस संयोजन में कई विकल्प खरीदना एवं लेखन, या विचाराधीन हितों को खरीदने या शार्ट सेलिंग के संयोजन में विकल्पों को खरीदना या लेखन शामिल होता है, निवेशकों के लिए अतिरिक्त जोखिम उत्पन्न करते हैं। संयुक्त लेनदेन जैसे विकल्प स्प्रेड, एक विकल्प को खरीदने या लेखन की तुलना में अधिक जटिल होते हैं। और इस पर भी ध्यान दिया जाना चाहिए कि निवेश के किसी भी क्षेत्र में, एक जटिलता जिसे अच्छी तरह से समझा न गया हो, अपने आप में एक जोखिम कारक है। हालांकि यह सुझाव नहीं दिया जाता है कि संयोजन रणनीतियों पर विचार नहीं किया जाता है, जैसा विकल्पों में सभी निवेशों के मामले में होता है, किसी ऐसे व्यक्ति से परामर्श करने की सलाह दी जाती है जो विभिन्न बाजार परिस्थितियों के तहत संयोजन लेनदेनों के जोखिमों और संभावित रिवाइड के संबंध में अनुभवी एवं जानकार है।

3. वायरलेस तकनीक/स्मार्ट आर्डर रूटिंग या किसी अन्य तकनीक के माध्यम से ट्रेडिंग:

वायरलेस तकनीक/स्मार्ट आर्डर रूटिंग या किसी भी अन्य तकनीक के माध्यम से प्रतिभूतियों की ट्रेडिंग से जुड़ी सुविधाओं, जोखिमों, जिम्मेदारियों, दायित्वों और देनदारियों को परिभाषित करने के लिए किसी भी अतिरिक्त प्रावधान को स्टॉक ब्रोकर द्वारा ग्राहक के ध्यान में लाया जाना चाहिए।

4. सामान्य

4.1 शब्द 'घटक/ग्राहक' का तात्पर्य है और इसमें शामिल है: एक क्लाइंट, एक ग्राहक या एक निवेशक जो एक्सचेंजों द्वारा प्रदान किए गए मैकेनिज्म के माध्यम से प्रतिभूति/डेरिवेटिव कांट्रैक्ट प्राप्त करने और/या बेचने के उद्देश्य के लिए एक स्टॉक ब्रोकर के साथ सौदा करते हैं।

4.2 शब्द 'स्टॉक ब्रोकर' का तात्पर्य है और इसमें शामिल है: एक स्टॉक ब्रोकर, एक ब्रोकर या स्टॉक ब्रोकर जिसे एक्सचेंजों द्वारा यथावत स्वीकार किया गया है और जिन्होंने SEBI से पंजीकरण प्रमाणपत्र प्राप्त किया है।

ਅਨੁਲਗ - 6

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੋਟ - ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਐਕਸਚੇਂਜ(ਜਾਂ) 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ:

1. ਪੱਕਾ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ SEBI ਰਜਿਸਟਰਦ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.exchange.com ਅਤੇ SEBI ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.sebi.gov.in 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ SEBI ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੰਬਰ ਚੈਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
2. ਯਕੀਨੀ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ KYC ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋ ਅਤੇ KYC ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ।
3. ਯਕੀਨੀ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਰਿਸਕ ਫਿਸਕਲੋਜ਼ਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦਾ ਪਾਲਿਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।
4. ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੈਵ-ਇੱਛਕ ਉਪਵਾਰ ਹੋਣ ਜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਣਾ, ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਕਰੋ। ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰੇ ਉਪਵਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।
5. ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੀ ਬ੍ਰੋਕਰੇਜ, ਕਮੀਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਾਰਜ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ SEBI / ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਢੁੱਕਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਜਨ/ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣੋ।
6. ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਅਮਲ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।
7. ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਡੀਮੈਟ ਖਾਰਾ ਚਲਾਉਣ ਹਿਤ, ਪਾਵਰ ਆਫ ਐਟੋਰਨੀ (POA) ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ SEBI/ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵੇਖੋ।

ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ

8. ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਕੋਨਟ੍ਰੈਲ ਨੋਟ (ECN) ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਈ-ਮੇਲ ਆਈਡੀ ਦੇ ਸਰਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ECN ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ ਕਰੋ।
9. ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇੰਟਰਨੈਟ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਪਾਸਵਰਡ ਸਾਂਝਾ ਨਾ ਕਰੋ।
10. ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕਰੋ।
11. ਸਾਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਕਾਊਂਟ ਪੇਈ ਚੈਕ ਦੁਆਰਾ ਕਰੋ। ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚੈਕ ਨਾ ਦਿਓ। ਯਕੀਨੀ ਕਰੋ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਭੁਗਤਾਨ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤਾਰੀਖ, ਸਕਿਪਟ, ਮਾਤ੍ਰਾ, ਐਸੀ ਰਕਮ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ/ਡੀਮੈਟ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਬੈਂਕ/ਡੀਮੈਟ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ।
12. ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉਪਰ ਵੇਰਵਾ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਝੱਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਰੋਸ ਸੈੱਲ ਜਾਂ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
13. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਆਊਟ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਾਰਜੀ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੰਡਸ ਦਾ ਪੇਆਊਟ ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ (ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ) ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇਗਾ:
ਏ) ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਐਸੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਹੀ ਤਾਰੀਖ ਪਾਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਵਾਰ ਹੋਵੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਬੀ) ਤੁਹਾਡੀ ਪਸੰਦ ਮੁਤਾਬਕ, ਮਹਿਨੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਾਰ, ਫੰਡਸ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇ। ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਸਟੈਟਮੈਂਟ' ਭੇਜੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਫੰਡਸ ਲਈ ਗਾਹਕ ਲੈਜਰ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ/ਫੰਡਸ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ। ਸਟੈਟਮੈਂਟ ਰੱਖੇ ਗਏ ਫੰਡਸ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਗਿਰਵੀ ਸ਼ੇਅਰਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਜੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਵੀ ਸਮਝਾਵੇਗਾ।

ਸੀ) ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੇ, ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਫੰਡਸ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੇ ਫੰਡਸ ਵੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਲੇ ਵਪਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵਸ ਮਾਰਜਿਨ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੰਭਾਵੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਕਦ ਮਾਰਕਿਟ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 'ਗਾਹਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦੇਣਯੋਗ ਫੰਡਸ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੇ-ਇਨ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲਈ, ਉਹ ਫੰਡਸ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼/ਮਾਰਜਿਨ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੋ ਨਕਦ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਅਮਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਮੁੱਲ ਦਾ ਹੋਵੇ।

ਡੀ) ਅਜਿਹੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਸਟੈਟਮੈਂਟ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਫੰਡਸ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਜਾਂ ਸਟੈਟਮੈਂਟ, ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੇ 7 (ਸੱਤ) ਕਾਰਜੀ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਰੋਸ ਸੈੱਲ ਜਾਂ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਠਾਓ।

14. ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਲੋਂ ਪੇਆਉਟ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਕਾਰਜੀ ਦਿਨ 'ਤੇ ਫੰਡਸ/ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਪੇਆਉਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਤਾਂ ਯਕੀਨੀ ਕਰੋ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਰੋਸ ਸੈੱਲ ਜਾਂ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਕੋਲ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰੋ।

15. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਈਮੇਲ ਆਈਡੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, SMS ਜਾਂ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਐਲਰਟ/ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ

ਵਪਾਰਕ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ

16. ਜੇਕਰ, ਸਟਾੱਕ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਡਿਡਾੱਲਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਪਬਲਿਕ ਨੋਟਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ 'ਵਪਾਰ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਯਕੀਨੀ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਹਾਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਦਰਜ ਕਰੋ।

17. ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਆਪਣੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੂ ਹੋਵੋ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਡਿਡਾੱਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਸੱਖਣਾ ਜਾਂ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਐਸਾ ਪੈਸਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਕਿਓਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੰਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਵਾਦ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ:

18. ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਲਸੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਬ੍ਰੋਕਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਢੁੱਕਵੀਂ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਵਿਖਾਈਆਂ ਹਨ।

19. ਜੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ/ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੁਆਰਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ/ਤਕਲੀਫ/ਰੋਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਟਾੱਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ SEBI ਕੋਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

20. ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਟਾੱਕ ਬ੍ਰੋਕਰ/ਸਬ-ਬ੍ਰੋਕਰਾਂ ਨੂੰ SEBI ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਸ ਸੁਧਾਰ ਵਿਭਾਗ/ਕਮਪਲਾਇੰਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਈਮੇਲ ID ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

अनुलग्नक-6

मार्गदर्शन नोट- निवेशकों के लिए एक्सचेंज (एक्सचेंजों) पर ट्रेडिंग करने के लिए योग्य और नहीं करने योग्य बातें

आपके द्वारा ट्रेडिंग शुरू करने से पहले

1. सुनिश्चित करें कि आप केवल SEBI में पंजीकृत बिचौलियों के साथ और उनके माध्यम से सौदे करते हैं। आप स्टॉक एक्सचेंज www.exchange.com और SEBI की वेबसाइट www.sebi.gov.in पर उपलब्ध सूची से उनके SEBI पंजीकरण प्रमाणपत्र संख्या की जाँच कर सकते हैं।
2. सुनिश्चित करें कि आपने KYC फॉर्म को पूरी तरह भरा है और KYC फॉर्म में खाली स्थानों को काट दिया है।
3. सुनिश्चित करें कि आपने सभी अनिवार्य दस्तावेजों अर्थात् स्टॉक ब्रोकर के अधिकार एवं दायित्व, जोखिम प्रकटीकरण दस्तावेज़, नीति एवं प्रक्रिया दस्तावेज को पढ़ लिया है।
4. सुनिश्चित करें कि आपने अपने और स्टॉक ब्रोकर के बीच सहमत स्वैच्छिक खंडों/उपबंधों, यदि कोई हो, को पढ़, समझ लिया है एवं उसके बाद हस्ताक्षर कर दिए हैं। ध्यान दें कि आपके और स्टॉक ब्रोकर के बीच हुई सहमति के अनुसार खंडों/उपबंधों को आपकी सहमति के बिना बदला नहीं जा सकता है।
5. ट्रेडिंग के लिए आप पर ब्रोकर द्वारा लगाए गए सभी ब्रोकरेज, कमीशन, शुल्क एवं अन्य प्रभारों और SEBI/स्टॉक एक्सचेंजों द्वारा निर्दिष्ट प्रासंगिक प्रावधानों/दिशानिर्देशों के बारे में स्पष्ट जानकारी प्राप्त करें।
6. स्टॉक ब्रोकर से आप द्वारा निष्पादित सभी दस्तावेजों की एक प्रति निःशुल्क प्राप्त करें।
7. यदि आप अपने बैंक और डीमैट खाते को संचालित करने के लिए, स्टॉक ब्रोकर को अधिकृत करते हुए उसके पक्ष में पॉवर ऑफ़ अटॉर्नी/मुखतारनामा (POA) निष्पादित करने की इच्छा रखते हैं तो कृपया इस संबंध में SEBI/एक्सचेंजों द्वारा जारी किए गए दिशानिर्देश देखें।

लेनदेन एवं निपटान

8. स्टॉक ब्रोकर इलेक्ट्रॉनिक कंट्रैक्ट नोट (ECN) जारी कर सकता है यदि विशेष रूप से लिखित में आपके द्वारा अधिकृत किया गया हो। इसके लिए आपको स्टॉक ब्रोकर को अपनी ईमेल आईडी बतानी होगी। यदि आप कंप्यूटर की जानकारी नहीं रखते हैं तो ECN का चयन करें।
9. किसी को भी अपने इंटरनेट ट्रेडिंग खाते का पासवर्ड न बताएं।
10. स्टॉक ब्रोकर को कोई नकद भुगतान न करें।
11. स्टॉक ब्रोकर के पक्ष में आदाता खाता (अकाउंट पेयी) चेक द्वारा भुगतान करें। सब-ब्रोकर के नामे चेक जारी न करें। सुनिश्चित करें कि आपके पास तिथि, स्क्रिप, मात्रा, किस बैंक/डीमैट खाते में या किस बैंक/डीमैट खाते से इस धन या प्रतिभूतियों को जमा किया जाता है, का उल्लेख करते हुए स्टॉक ब्रोकर के साथ आपके भुगतान/प्रतिभूतियों के जमा का दस्तावेजीकृत साक्ष्य हो।
12. ध्यान दें कि ट्रेड सत्यापन की सुविधा स्टॉक एक्सचेंजों की वेबसाइटों पर उपलब्ध है, जहाँ कंट्रैक्ट नोट में उल्लिखित ट्रेड के विवरणों को सत्यापित किया जा सकता है। जहां वेबसाइट पर दिए गए ट्रेड विवरण कंट्रैक्ट नोट में उल्लिखित विवरणों के साथ मेल नहीं खाते हैं तो तुरंत संबंधित स्टॉक एक्सचेंज के निवेशक शिकायत प्रकोष्ठ से सम्पर्क करें।
13. यदि आपने खाते का संचालन करने, धन का भुगतान करने या प्रतिभूतियों की डिलीवरी करने (मामले के अनुसार) के लिए विशेष अधिकार दिए हैं, तो आपको एक्सचेंज से भुगतान की रसीद प्राप्त होने से एक कार्यदिवस के भीतर उपलब्ध नहीं कराया जा सकता है। इस प्रकार, स्टॉक ब्रोकर आपके लिए निम्नलिखित स्थितियों के विषयाधीन खाते का संचालन करेगा:
 - क) आपके द्वारा दिया गया ऐसा प्राधिकार, केवल आपके द्वारा हस्ताक्षरित होगा और इसमें वह खंड/उपबंध शामिल होगा जिसे आप किसी भी समय रद्द कर सकते हैं।
 - ख) निधियों एवं प्रतिभूतियों का वास्तविक निपटान, आपकी प्राथमिकता के आधार पर, एक कैलेंडर तिमाही या माह में कम से कम एक बार स्टॉक ब्रोकर द्वारा किया जाएगा। खाते का निपटान करते समय, स्टॉक ब्रोकर आपको निधियों के ग्राहक लेजर

से सारांश एवं निधियों एवं प्रतिभूतियों की सभी प्राप्तियों/डिलीवरी को प्रदर्शित करने वाले प्रतिभूतियों के रजिस्टर से सारांश को शामिल करते हुए 'खाता विवरण' भेजेगा। इस विवरण में निधियों और प्रतिभूतियों के अवधारण एवं गिरवी रखे गये शेयरों के विवरणों का उल्लेख होगा।

ग) निपटान की तिथि पर, स्टॉक ब्रोकर बकाया देनदारियों की दिशा में अपेक्षित प्रतिभूतियों/निधियों को बनाए रख सकता है और एक्सचेंजों द्वारा निर्दिष्ट तरीके से गणना करते हुए अगले 5 ट्रेडिंग दिनों के लिए डेरिवेटिव मार्जिन देनदारियों को पूरा करने के लिए आवश्यक निधियाँ भी रख सकता है। नकदी बाजार में लेनदेन के संबंध में, स्टॉक ब्रोकर निपटान की तिथि पर और अगले दिन के कारोबार के लिए ग्राहकों के पास शेष धन एवं प्रतिभूतियों की देनदारियों का पूर्ण भुगतान रख सकता है, वह नकदी बाजार में इस तरह के निपटान के दिन किए गए लेनदेनों के मूल्य की सीमा तक निधियाँ/प्रतिभूतियाँ मार्जिन बनाए रख सकता है।

घ) मामले के अनुसार, आपको निधियों/प्रतिभूतियों या विवरण की प्राप्ति की तिथि से अधिमानतः 7 (सात) कार्य दिवसों के भीतर खाते या निपटान के विवरण से उत्पन्न होने वाले किसी भी विवाद के बारे लिखित में स्टॉक ब्रोकर के संज्ञान में लाने की आवश्यकता होती है। विवाद की स्थिति में, बिना कोई देरी किए प्रासंगिक स्टॉक एक्सचेंजों के निवेशक शिकायत प्रकोष्ठ को मामले से लिखित रूप में सूचित करें।

14. यदि आपने खाते को संचालित करने के विकल्प का चयन नहीं किया है और धन/प्रतिभूतियों का भुगतान एक्सचेंजों से भुगतान प्राप्त होने के अगले कार्य दिवस में प्राप्त नहीं हुआ है, तो मामले के बारे में स्टॉक ब्रोकर से संपर्क करें। किसी भी विवाद के मामले में, सुनिश्चित करें कि आपने संबंधित स्टॉक एक्सचेंज के निवेशक शिकायत प्रकोष्ठ में लिखित रूप में तुरंत शिकायत दर्ज की है।

15. स्टॉक एक्सचेंजों से दिन के कारोबार के अंत में, SMS या ईमेल के माध्यम से ट्रेड पुष्टिकरण चेतावनी/लेनदेनों का विवरण प्राप्त करने के लिए, कृपया स्टॉक ब्रोकर के पास अपना मोबाइल नंबर एवं ईमेल आईडी पंजीकृत कराएं।

ट्रेडिंग सदस्यता की समाप्ति के मामले में

16. यदि एक स्टॉक ब्रोकर अपनी सदस्यता का समर्पण कर देता है, उसे सदस्यता से निष्कासित कर दिया जाता है या चूककर्ता (डिफॉल्टर) घोषित कर दिया जाता है; स्टॉक एक्सचेंज निवेशकों से केवल स्टॉक एक्सचेंजों के "ट्रेडिंग सिस्टम पर निष्पादित लेनदेनों से संबंधित" दावों को आमंत्रित करते हुए एक सार्वजनिक सूचना जारी करता है। सुनिश्चित करें कि आपने निर्धारित अवधि के भीतर और समर्थन दस्तावेजों के साथ संबंधित स्टॉक एक्सचेंजों के समक्ष एक दावा दर्ज किया है।

17. स्टॉक ब्रोकर के साथ जमा धन और/या प्रतिभूतियों के अनुसार सुरक्षा के बारे में जानें, विशेष रूप से एक डिफॉल्ट (चूक) या स्टॉक ब्रोकर के दिवालिया होने की स्थिति में, और उस हद तक, जहाँ तक आप ऐसे धन और/या प्रतिभूतियों की वसूली कर सकते हैं, उस संबंधित स्टॉक एक्सचेंज के उप-नियमों एवं विनियमों द्वारा शासित हो सकता है जहाँ ट्रेड निष्पादित किया गया था और जहाँ समय-समय पर प्रभावी निवेशक संरक्षण कोष की योजना लागू होती है।

विवाद/शिकायतें

18. कृपया ध्यान दें कि मध्यस्थता की कार्यवाहियों, स्टॉक ब्रोकरों के खिलाफ दंडात्मक कार्रवाई और स्टॉक ब्रोकरों के खिलाफ निवेशकों की शिकायतों के विवरण संबंधित स्टॉक एक्सचेंज की वेबसाइट पर प्रदर्शित किए जाते हैं।

19. यदि आपके मुद्दे/समस्या/शिकायत का निदान संबंधित स्टॉक ब्रोकर/सब-ब्रोकर द्वारा नहीं किया जाता है तो आप इस मामले को संबंधित स्टॉक एक्सचेंज के समक्ष ले जा सकते हैं। यदि आप अपनी शिकायत के निवारण से संतुष्ट नहीं हैं तो आप इस मामले को आगे SEBI के समझ ले जा सकते हैं।

20. ध्यान दें कि SEBI द्वारा सभी स्टॉक ब्रोकर/सब-ब्रोकरों के लिए विशेष रूप से शिकायत दर्ज करने के उद्देश्य से शिकायत निवारण प्रभाग/अनुपालन अधिकारी की ईमेल आईडी का उल्लेख करना अनिवार्य किया गया है।